

Utrinki

Interno glasilo Termoelektrarne Trbovlje

ŠT. 52, september 2013

VERJAMEM, DA NAM BO USPELO

V simboliki staro ni tisto, kar je zastarelo, marveč tisto, kar vztraja, kar je trajno, kar sodeluje z večnim.

In tako, kot pravijo, ni starosti, je le zrelost, ki prinaša plodove in darove. Njihovi plodovi so darilo srednji in mlajši generaciji, ki znanje starejših spet vse bolj cenita in njihove izkušnje vse bolj spoštujeta.

V nasprotju s človekovimi zlatimi leti pa naš proizvodni blok s starostjo na žalost ne postaja boljši.

Že petinštirideset let obratuje in iz premoga dela luč, kot smo zapisali ob praznovanju 40. obletnice začetka obratovanja. 13. septembra 1968 so v Trbovljah namreč prvič sinhronizirali novo zgrajen 125 MW blok z energetskega omrežjem.

Kljub starosti z rednim vzdrževanjem omogoča proizvodnjo električne energije. In jo bo tudi v bodoče, prenovljen ali ne, z domačim ali tujim investitorjem, če bodo le tržne razmere to dopuščale.

Pomembno je varno in zanesljivo obratovanje, kar lahko zagotavljajo le ustrezno usposobljeni, motivirani in zavzeti zaposleni, ki ne pridejo na delo le zato, da naredijo, kar morajo in se spet odpravijo domov. To seveda niso slabi ljudje, niti slabi delavci. Le zavzeti pri svojem delu niso in ne kažejo nikakršne strasti do svojega dela in svojega podjetja. Po ocenah raziskav je v povprečju okoli 55 % vseh zaposlenih nezavzetih. Preostalih 19 % zaposlenih je t.i. aktivno nezavzetih. Ta skupina zaposlenih ni predana podjetju in njegovi viziji in običajno nasprotujejo vsemu in vsakomur. Večina jih je nesrečnih in razočaranih in svojo slabo voljo in razpoloženje delijo z vsakomur, kdor jih je pripravljen poslušati. Dejansko vsak dan v svoj »klub aktivno nezavzetih« rekrutirajo nove člane.

In četudi je proizvodni proces še tako moderniziran, se ne moremo izogniti nujnosti upravljanja kadrovskega potencialov s povečevanjem zavzetosti zaposlenih in upoštevanjem mladostne zagnanosti mlajših sodelavcev ter izkušenj in znanja starejših.

mag. Bojana PIRKOVIČ ZAJC

Utrinki so glasilo termoelektrarne Trbovlje, Ob železnici 27, 1420 Trbovlje, telefon (03)565-12-00, faks (03)565-12-32, e-mail: glasilo@tet.si, <http://www.tet.si>, ki ga izdaja uredniški odbor: glavna urednica mag. Bojana Pirkovič Zajc, odgovorna urednica mag. Mojca Turnšek, tehnični urednik Matjaž Paušer, člana uredniškega odbora: Nataša Lipovšek, Vlado Štendler, sodeloval Borut Marolt. Priprava in izvedba: Comprojekt d.o.o. Prispevkov in slikovnega gradiva ne vračamo. Naklada: 600 izvodov.

IZ VSEBINE

04

POSLOVANJE V LETU 2013

06

LANAMAT

13

POPOLNA OSKRBA Z
DELOVNIMI OBLAČILI

15

ŽIVLJENJE JE
NAJBOLJŠI UČITELJ

DANES ZA JUTRI

► **Ob 45 letnici obratovanja 125 MW bloka se ponovno sprehodimo skozi preteklost, morda zato, da bo jasnejša prihodnost.**

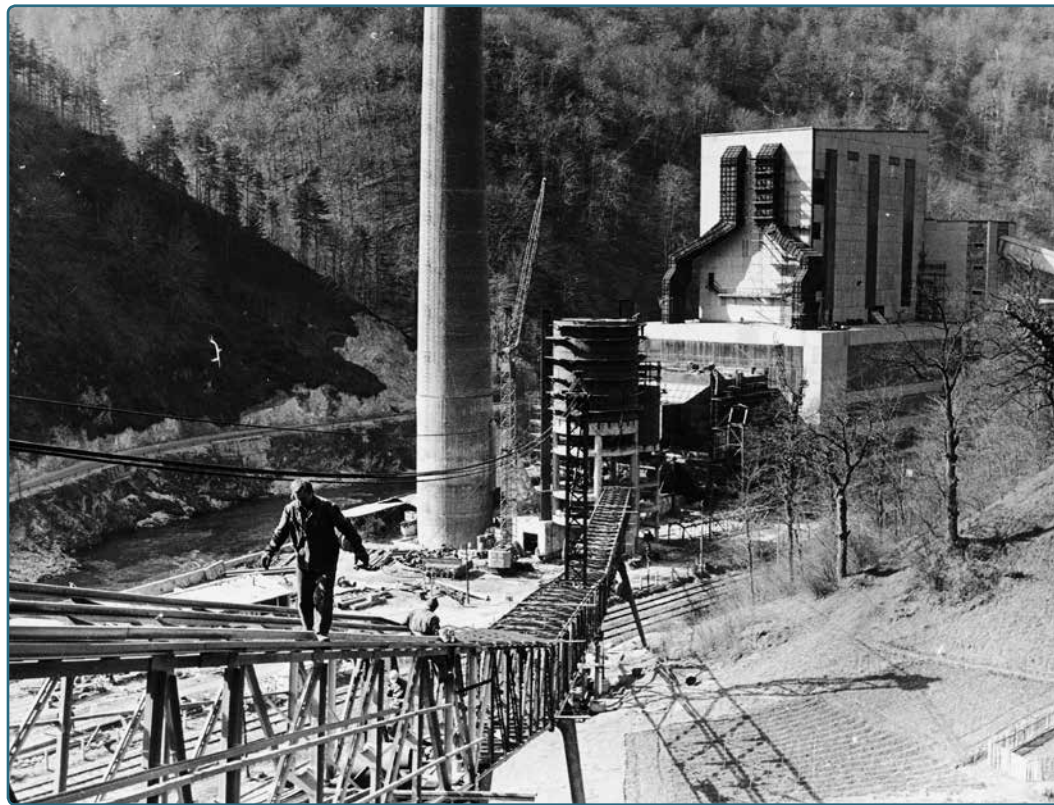
Kot je zapisano v knjigi Iz premoga iztisnjena luč, začetek pridobivanja električne energije v Trbovljah seže v daljno leto 1900, ko so zasvetile prve žarnice v rudniških obratih. Potrebe po električni energiji so naraščale in zato so v Trbovljah v prvem desetletju devetnajstega stoletja postavili prvo kalorično elektrarno na Vodah.

Začetek pridobivanja električne energije v Trbovljah je bil torej povezan s premogovništvom in od njega odvisen. Trboveljska premogokopna družba je v drugi polovici devetnajstega stoletja dosegla prevladujoč položaj na Slovenskem. Zaradi vedno večjih potreb po premogu, ki so jih povzročili parni stroj, z njim povezana industrializacija in železniški promet, je odkop stalno rasel in leta 1900 prvič presegel milijon ton, odkopna polja premoga pa so se selila v globine. Začela se je uporaba električne energije za pogon ventilatorjev zračenja, razsvetljavo jaškov ter pogon drugih naprav. Elektrarna za premogokopno družbo ni bila pomembna le kot vir pogonskega toka za rudniške električne naprave, ampak je bila tudi porabnik velikih količin drobnega premoga.

Leta 1915 je začela obratovati elektrarna ob Savi, ki je zagotavljala potrebne količine hladilne vode za hlajenje, a delala je le občasno. Zaradi cenejše energije iz hidroelektrarne Fala je na prehodu v dvajseta leta prejšnjega stoletja postala rezervna centrala. V začetku petdesetih let pa je bil kupljen kotel Pauker, ki je imel ozko grlo pri proizvodnji pare ter slab izkoristek in je povzročal hudo onesnaževanje zraka.

Zaradi premajhnih zmogljivosti daljnovodnih povezav so že med drugo svetovno vojno izdelali projekt povezave hidroelektrarne Fala in termoelektrarne Trbovlje in dve leti po vojni na desnem bregu Save zgradili 110 kilovoltno stikališče.

V 60 ih letih so začeli snovati novo elektrarno, ker so ekonomske analize izpostavile prednost lokacije v središču črnega revirja, kar pomeni minimalne stroške prevoza in poceni pretočno hlajenje s savsko vodo. Zavrnitev predloga je prinesla hudo razočaranje. Kljub temu so zasavski energetiki ob pomoči slovenskih oblasti uspeli

prepričati upravni odbor Jugela, da je februarja leta 1964 potrdil naložbo v Trbovljah z argumenti o kratkem roku izgradnje objekta, velikimi količinami manj kaloričnega premoga, zmanjšanjem obsega redukcij (v tistem času je primanjkovalo kar milijardo kilovatnih ur električne energije), že obstoječimi zmogljivostmi in ljudmi z znanjem.

In dan pred občinskim praznikom, 31. maja 1964, je bil veliki dan v Termoelektrarni Trbovlje, saj so začeli z gradnjo nove termoelektrarne, ki so jo prvič zagnali 13. septembra 1968. Ekološka sanacija bloka se je začela z izgradnjo 360 m visokega dimnika, iz katerega se je prvič pokadilo konec aprila 1976, in nadaljevala s prigradnjo čistilne naprave za razžveplanje dimnih plinov.

Dan pred občinskim praznikom leta 2002 je pristojni minister na tiskovni konferenci v Termoelektrarni Trbovlje sporočil odločitev vlade o ekološki sanaciji termoelektrarne.

In danes se bliža čas, ko se termoelektrarna kljub rednim vzdrževalnim delom približuje potrebni prenovi, ki bo zagotovila nadaljnje obratovanje v skladu z zaostrenimi ekološkimi pogoji.

V jesenskih mesecih se bo večinski lastnik TET Holding Slovenske elektrarne odločil, ali bo sprejel ponudbo zainteresiranega partnerja ali pa se bo odločil, da se za termoelektrarno poišče kaka druga pot. Želja je, da skupaj naredimo tisto, kar si vsi želimo. To je – zagotovimo še naslednjih petinštirideset let obratovanja bloka za proizvodnjo električne energije z njegovo prenovo in daljinskim ogrevanjem zasavskih mest, postavitev plinske enote in vključitvijo v izgradnjo verige hidroelektrarn na srednji Savi. Upam, da bo naša priložnost tudi priložnost za državo oziroma lastnika in bo zasavski energetiki ter z njo povezanimi delovnimi mesti poiskal najboljšo rešitev.

POSLOVANJE V LETU 2013

Nataša LIPOVŠEK

► *V prvih osmih mesecih letošnjega leta smo v Termoelektrarni Trbovlje proizvedli 249 GWh električne energije, kar predstavlja le slabo polovico letošnjega načrta proizvodnje, za planom za enako obdobje pa smo zaostali za četrtno. Tako slaba realizacija plana je posledica dvoipolmesečne zaustavitve proizvodnje v času od aprila do junija. Danes lahko že z gotovostjo ocenimo, da letos plana proizvodnje ne bomo mogli realizirati.*

Kaj to pomeni za rezultate poslovanja, realizirane v času od januarja do konca avgusta? Realizirali smo 17,3 mio EUR prihodkov od prodaje električne energije, ki predstavljajo kar 95 % vseh realiziranih prihodkov. Ostale prihodke od prodaje smo ustvarili še z naslednjimi aktivnostmi: dajanje rezervoarjev za kurilno olje v najem, storitve menze, dajanje stanovanj in počitniških kapacitet v najem, prodaja stranskih produktov (letos smo realizirali prve direktne prodaje sadre in pepela v Avstrijo) in prodaja odpadnega materiala. Poleg poslovnih prihodkov pa smo realizirali še za 104 tisoč EUR finančnih prihodkov iz naslova obresti za depozite in dividend Zavarovalnice Triglav.

Odhodki so žal močno presegle ustvarjene prihodke. Stroški porabe vseh energentov (premoga, kurilnega olja in apnene moke) so znašali 9,5 mio EUR, kar predstavlja kar 55 % prihodkov od prodaje električne energije. Naslednji po velikosti so stroški dela v višini 4,7 mio EUR, tem pa sledijo stroški amortizacije v višini 3,7 mio EUR. Če takole rangiramo stroške po velikosti, lahko rečemo, da nam ni nič ostalo za pokritje stroškov storitev in

	REALIZACIJA 2012	PLAN 2013	OCENA 2013
Prihodki od prodaje električne energije	45.189.389	34.000.000	25.621.669
Ostali prihodki od prodaje	711.532	713.500	713.964
Drugi prihodki	1.332.498	1.219.600	1.357.782
PRIHODKI SKUPAJ	47.233.419	35.933.100	27.693.415
Stroški energentov	22.441.705	20.496.575	15.087.245
Drugi stroški materiala	1.792.239	1.054.770	1.412.248
Stroški storitev	4.846.794	3.390.733	3.430.198
Stroški dela	8.241.872	7.724.985	7.501.962
Odpisi vrednosti	5.678.867	5.504.000	5.607.643
Drugi poslovni odhodki	3.993.923	4.015.160	1.628.473
Drugi odhodki	99.628	50.000	4.325
ODHODKI SKUPAJ	47.095.028	42.236.223	34.672.094
POSLOVNI IZID	138.391	-6.303.123	-6.978.679

drugih stroškov, med katerimi največji delež nosijo stroški ekologije. Dejstva so naslednja:

- v prvih osmih mesecih smo realizirali izgubo v višini 4,5 mio EUR,
- kumulativna izguba iz meseca v mesec samo narašča,
- obstaja velika verjetnost, da bo ob koncu leta večja, kot smo načrtovali.

Zato smo se v septembru lotili izdelave ocene poslovanja do konca leta 2013 ob predpostavki, da bomo realizirali letno proizvodnjo v višini 375,5 GWh električne energije. V tehničnem sektorju so ocenili porabo energentov za to proizvodnjo, v sektorju ekonomike pa smo to ovrednotili s cenami in ocenili tudi vse fiksne stroške, ki jih predvidevamo do konca letošnjega leta. Nastala je ocena poslovnega izida družbe v primerjavi s planom za leto 2013 in doseženim rezultatom v letu 2012 (prikazana v tabeli na strani 4).

Ocenili smo, da bomo leto 2013 zaključili z izgubo v višini 6,98 mio EUR. Glavna razloga za višjo izgubo od načrtovane sta dva – prvi je 'izguba' 500.000 EUR kot razlika med sklenjeno prodajno pogodbo za leto 2013 s HSE in načrtovanimi prihodki. Drugi glavni razlog pa je višji strošek lastne rabe električne energije od načrtovanega – ta strošek je višji tako zaradi več mesecev neobratovanja kot tudi zaradi spremenjenega načina obračuna lastne rabe, ki je bil prav tako dogovorjen šele z novo pogodbo s HSE. Iz tega razloga drugi stroški materiala najbolj med vsemi presegajo planirane.

Za zmanjšanja stroškov v primerjavi s preteklim letom in obvladovanje načrtovanih stroškov je poslovodstvo TET sprejelo naslednje ukrepe – nekatere že pri končnem oblikovanju plana za letošnje leto, druge pa tekom leta:

- Poslovno nepotrebna sredstva – pripraviti seznam teh sredstev, predlog za prodajo oziroma maksimalno trženje le teh. Končni učinek bo najmanj izenačitev prihodkov in stroškov pri dejavnosti oddajanja kapacitet v najem.
- Deponija – do sredine leta zaključiti prvo fazo odlagališča Jug – pridobiti strokovno oceno – potrebno za znižanje finančnega jamstva. Cilj: v letošnjem letu se višina garancije za odlagališče ne sme povečati.
- Kadri – izobraževanja, izpiti – preveriti potrebnost, nujnost izobraževanj zaposlenih. Cilj: znižanje stroškov izobraževanja za 25 % glede na predhodno leto.
- Delo – v vseh sektorjih – se organizira tako, da bo potrebno čim manj nadurnega dela – prerazporejanje delovnega časa. Cilj: znižanje stroškov nadur za 25 % glede na preteklo leto.
- Razmisliti o najemu delovnih oblek in uporabi skupne varovalne opreme, kjer je to mogoče. Cilj: znižanje stroškov delovnih oblek za 10 % glede na predhodno leto.
- Poseben poudarek je potrebno nameniti dobaviteljem. Cilj: znižanje pogodbenih vrednosti za najmanj 10 %.
- Lastna raba – predlog ukrepov za zmanjšanje – najmanj za 10 % glede na povprečno mesečno porabo v letošnjem letu.
- Vzdrževanje – TS pripravi projekcijo poslovanja v letu 2013 brez remonta – program vzdrževanja z oceno stroškov (pogoj pa je doseganje planiranega faktorja K). Stroški vzdrževanja na letnem nivoju ne smejo preseči planiranih.
- Analiza celotnega outsourcinga družbe – cilj zmanjšanje za najmanj 20 % glede na preteklo leto.

Le z realizacijo vseh zgoraj navedenih ukrepov in tudi tistih, ki bodo v letošnjem letu še sprejeti, bo možno zaključiti leto vsaj približno v okviru načrtov. In le na ta način bomo leto lahko zaključili še v trdnem finančnem položaju in brez večje zadolžitve.

LANAMAT

Simona VRBNJAK

► **Podelitev Slovenskega tehničnega soglasja za proizvodnjo LANAMAT 55 in LANAMAT 73 je izpolnitev enega izmed glavnih ciljev RC eNeM d.o.o., Podružnice Novi materiali in energija iz procesa pridobivanja električne energije**

Podružnica Novi materiali in energija iz procesa pridobivanja električne energije je uresničila enega izmed pomembnih ciljev poslovnega načrta na projektu Novi materiali. Cilj je bil, da bo iz stranskih produktov razžveplanja dimnih plinov – sadre, neizgorelega produkta izgorevanja premoga – žindre in elektrofiltrskega (EF) pepela proučila in raziskala možnost izdelave novih materialov in razvila nove materiale za nadaljnjo okolju prijazno uporabo v gradbeništvu in industriji.

Raziskave in analize kompozitov iz mešanice žindre in EF pepela so se začele v marcu 2012 v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani, Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo, Katedra za mehaniko tal z laboratorijem, ki je izvajala dela na področju geomehanskih laboratorijskih preiskav materialov in Razvojnim tehnološkim centrom Zasavje d.o.o. Hrastnik, ki je izvajal raziskave na področju kemičnih analiz lastnosti materialov.

V letu dni je bil raziskan tehnični in okoljski vidik rabe. Ugotovljeno je bilo, da je možno z izdelavo kompozitnih mešanic žindre in EF pepela dobro nadzorovati visoko togost, ki jo izkazuje samostojna raba EF pepela, in izboljšati vgradljivost žindre, hkrati pa ob tem ohranimo visoko strižno trdnost in nizko gostoto kompozita. Ti lastnosti sta ključnega pomena pri gradnji vseh vrst nasipov, še zlasti nasipov in zasipov na mehkih tleh pri gradnji zasipov za objekti. Raziskave so pokazale, da EF pepel lahko nadomesti cement ali apno pri izboljšavi volumske stabilnosti zemljin in pri izdelavi stabilizacijskih mešanic s prodi in drobljenci. Več kot 92 % vseh materialov, vgrajenih v ceste, predstavljajo zemljine in kameni agregat. Z rabo alternativnih materialov iz termoelektrarn ohranjamo naravne surovinske vire, izboljšujemo lastnosti slabih zemljin v planumu cest na mestu gradnje in nadomeščamo klasična gradiva, kot sta apno in cement. Na ta način zmanjšujemo potrebo po gradnji odlagališč, prispevamo k zmanjšanju ogljičnega odtisa in zmanjšanju ter razbremenitvi negativnih vplivov na okolje. Z varovanjem okolja in energetske učinkovitostjo sledimo smernicam trajnostnega razvoja.

Rezultate raziskav in analiz je Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo pripravila in združila v Tehnični mapi za kompozite iz mešanice žindre in EF pepela iz Termoelektrarne Trbovlje (v nadaljevanju TET) v razmerju 50 % žindra in 50 % EF pepel, imenovan LANAMAT 55, in v razmerju 70 % žindra in 30 % EF pepel, imenovan LANAMAT 73, katerega prvotni namen uporabe je mehansko utrjevanje plasti v inženirskih nasipih in zasipih. Tehnična mapa za alternativne materiale iz TET je bila osnova za vložitev zahtevka za pridobitev Slovenskega tehničnega soglasja za nova gradbena proizvoda na Zavodu za gradbeništvo Slovenije v Ljubljani v mesecu marcu 2013.

Tehnično soglasje temelji na tehnološki presoji določenega tipa ali družine gradbenih proizvodov, ki zajema preiskave, preskuse in oceno, ki jih je potrebno izvesti, da bi se lahko izkazala ustreznost proizvoda za predvideno uporabo glede njegovih predpisanih lastnosti obnašanja ob sklicevanju na ustrezne bistvene zahteve za gradbene objekte in zakone. Tehnično soglasje je subsidiarna vrsta tehničnih specifikacij, ki skupaj s standardi predstavljajo vse tehnične specifikacije, po katerih je lahko določen gradbeni proizvod dan na trg. Tehnično soglasje se podeli takrat, ko za gradbeni proizvod še ni mogoče pripraviti ustreznega standarda oziroma ko ta proizvod znatno odstopa od tistega v standardu.

Zavod za gradbeništvo Ljubljana nam je po temeljiti presoji dne 12. avgusta 2013 na podlagi določil Zakona o gradbenih proizvodih – ZGPro (Ur. list RS, št. 52/00 in št. 110/02 – ZGO-1), podelilo Slovensko tehnično soglasje STS-13/0007 za gradbena proizvoda LANAMAT 55 in LANAMAT 73 – kompozita iz žindre in EF pepela za uporabo v nizkih gradnjah, z nizkimi zahtevami za varnost, z veljavnostjo do 11. avgusta 2018.

Tehnično soglasje je pozitivna tehnična ocena ustreznosti grad-

benega proizvoda za predvideno uporabo, ki temelji na izpolnjevanju bistvenih zahtev za gradbene objekte, za katere se gradbeni proizvod uporablja.

Kompozita LANAMAT se bosta uporabljala:

A. kot material za gradnjo nasipov in zasipov:

- za gradnjo inženirskih nasipov in zasipov pri gradnji prometnic in drugih statično in dinamično obremenjenih površin. Zaradi nizke prostorninske teže (gostote) in visoke strižne trdnosti so prednostno namenjeni za gradnjo nasipov na mehkih tleh in za gradnjo priključnih nasipov na objekte na mehkih tleh;
- za gradnjo zasipov za betonskimi objekti, mostnimi oporniki ipd.;
- za izdelavo posteljice pod cevovodi v kanalskih jarkih;
- za izvajanje zasipov vseh vrst cevovodov v kanalskih jarkih;
- za sanacijo mehkih, vlažnih in malo nosilnih temeljnih tal;
- za gradnjo inertnih plasti v talnih tesnilnih ustrojih deponij odpadkov in pokrovih pri zapiranju odlagališč odpadkov in jalovišč;
- za zapolnjevanje ugreznin na območju opuščeni rudarskih del, sanacijo in revitalizacijo površin na območju opuščeni gramoznic, peskokopov, glinokopov in drugih ran v prostoru, nastalih zaradi površinskega ali podzemnega pridobivanja mineralnih surovin, na površini katerih se zahtevajo določene trdnostne, deformacijske in hidravlične lastnosti;
- za vse vrste manj zahtevnih nasipavanj pri urejanju terena za neinženirske namene;
- za gradnjo hidrotehničnih suhih nasipov za zavarovanje pred občasnimi visokimi vodami (protipoplavni nasipi);
- za zapolnjevanje podzemnih prostorov v opuščeni rudarskih rovih.

B. za izboljšanje naravnih zemljin in kamenega agregata:

- kot dodatek kamenemu agregatu za izboljšanje strižne trdnosti in togosti vgrajenih plasti;
- kot dodatek visoko plastičnim glinam za zmanjšanje občutljivosti na volumenske deformacije;
- kot dodatek zemljinam za izboljšanje tehnološke obvladljivosti.

Ker smo želeli predstaviti naše delo in proučiti ter raziskati možnost plasmaja naših novih gradbenih proizvodov že pred podeljenim Slovenskim tehničnim soglasjem, smo navezali stik z možnimi odjemalci in jih seznanili o vključitvi novih materialov v projekte. Prvo predstavitev smo opravili v mesecu aprilu 2013 na Rudniku Trbovlje – Hrastnik (v nadaljevanju RTH) kjer smo predstavili možnost plasmaja kompozita iz mešanice žindre in EF pepela iz TET za polnjenje podzemnih rovov RTH za potrebe zapiralnih del.

Drugo predstavitev smo opravili maja 2013 na Direkciji Republike Slovenije za ceste, Ljubljana v sodelovanju s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo in Zavodom za gradbeništvo, kjer smo inženirjem in projektantom predstavili kompozit iz mešanice žindre in EF pepela kot material za gradnjo nasipov in zasipov

ter izboljšanje naravnih zemljin in kamenega agregata.

V mesecu juniju 2013 smo na DRI, upravljanje investicij d.o.o. Ljubljana bili vključeni v njihovo usposabljanje zaposlenih, ki je bilo organizirano v sklopu Kompetenčnega centra trajnostne gradnje, kjer smo v sodelovanju s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo predstavili možno uporabo kompozita.

Poudarek oziroma izhodišče na predstavitev je bila uporaba tega materiala, ki sega že pred leto 1991, ko sta se EF pepel in žindra množično in uspešno uporabljala za gradnjo nasipov na mehkih tleh (Ljubljansko barje), za stabilizacijo mehkih zemljin ter za utrjevanje zemeljskega planuma cest. V začetku devetdesetih so informacije o povečanih koncentracijah radona, izmerjenih v stavbah, zgrajenih iz zidakov iz EF pepela, v javnosti zasejale dvom o primernosti rabe EF pepela in žindre v nizkih gradnjah. Zato je bila raba EF pepela in žindre v gradbeništvo več kot 20 let v Sloveniji praktično ukinjena, kljub temu, da so meritve in tuje izkušnje pokazale, da raba teh produktov za okolje ne predstavlja povečanega tveganja.

Enako so pokazali tudi rezultati meritev radioaktivnosti odpadkov (EF pepela, sadre in žindre) in odlagališča TET Prapretno in izmerjene koncentracije radona, ki jih je v juniju 2012 opravil Institut Jožef Stefan iz Ljubljane.

Po letu 2000 je bilo sprejetih več novih evropskih standardov za rabo EF pepelov pri gradnji cest, možnost njihove rabe pa je bila vključena tudi v večino standardov in specifikacij za projektiranje, npr. Evrokod 7. To je bil tudi povod v letu 2011, da smo pristopili k raziskavi možnosti ponovnega zagona rabe stranskih produktov iz TET v nizkih gradnjah in rezultati so tu. Smo prvi, kateremu je Zavod za gradbeništvo Ljubljana podelil Slovensko tehnično soglasje za široko rabo v gradbeništvo na področju nizkih gradenj.

Plasma novih gradbenih materialov bo potekal preko novega spin off podjetja TET Novi materiali d.o.o., Trgovina in storitve, ki je bilo ustanovljeno in registrirano v ta namen. RC eNeM d.o.o. Podružnica Novi materiali in energija iz procesa pridobivanja električne energije deluje na področju razvojno raziskovalne dejavnosti, zato bo morala pridobljena Slovenska tehnična soglasja prenesti na spin off podjetje.

Za zaključek naj predstavim aktivnosti, ki trenutno še potekajo

na projektu Novi materiali. V zaključni fazi je izdelava Tehnične mape za kompozite iz mešanice žlindre, EF pepela in sadre. Širše raziskave potekajo na področju žlindre, ki bi bila primerna za uporabo nasipov v nizkih gradnjah. Za namen trženja na dolgi rok želimo raziskave izluževanja, opravljene v laboratoriju, dopolniti s preiskavami na poskusnem nasipu z dodatnim testom. V ta namen je v izdelavi projekt za izvedbo za poskusni nasip žlindre z lizimetrom na deponiji Prapretno v skladu z zasnovo, ki jo je izdelala Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Ljubljana.

DENARNI TOKOVI

Tadeja ZAPUŠEK

K AJ JE DENARNI TOK (»CASHFLOW«)?

Denarni tok je tok denarja v podjetje in iz podjetja. Prav tako nam denarni tok pove, koliko denarja smo prejeli v določenem času in koliko denarja smo tudi porabili, ker smo morali plačati svoje obveznosti.

Denarni tok je sestavljen iz prejemkov in izdatkov.

- **Prejemki/Prilivi** – prejem denarja na transakcijski račun ali gotovine v blagajno podjetja.
- **Izdatki/Odlivi** – izplačilo denarja s transakcijskega računa ali gotovine iz blagajne podjetja.

Prejemki in izdatki vplivajo na denarno stanje podjetja (likvidnost).

Likvidnost pomeni kratkoročno plačilno sposobnost podjetja, da poravnava svoje zapadle obveznosti.

Denar in denarni tok:

- stanje denarja se izkazuje v bilanci stanja in je vedno pozitivno;
- denarni tok prikazujemo z izkazom denarnih tokov in je lahko tudi negativen, če so odlivi v določenem obdobju večji od prilivov.

Praviloma denarne tokove delimo na: denarne tokove iz poslovanja, naložbenja in financiranja.

Glavne vrste prejemkov iz poslovanja v TET so: prejemki iz naslova poslovanja z električno energijo ter drugi prejemki pri poslovanju.

Glavne vrste izdatkov iz poslovanja v TET so: izdatki iz naslova poslovanja z električno energijo (apnena moka, kurilno olje), izdatki za premog, izdatki iz naslova dajatev državi, izdatki za ostale dajatve, izdatki za plače, izdatki za vzdrževanje, material in storitve.

KAJ JE PLAN DENARNIH TOKOV?

Plan denarnih tokov je projekcija denarnega toka – prejemkov

in izdatkov za določeno prihodnje obdobje. Daljše kot je obdobje, manj je plan natančen in zanesljiv, zato ga običajno ne izdelujemo za več kot 12 mesecev vnaprej. Enostaven plan denarnega toka ima štiri glavne postavke: začetno stanje denarja, prilive, odlive in končno stanje denarja.

KAKO POTEKA SPREMLJANJE DENARNIH TOKOV V TET?

Ena od pomembnih nalog finančne službe je redno spremljanje denarnega toka. S tem, ko tekoče spremljamo vse prejemke in izdatke, točno vemo, kakšno bo stanje denarnih sredstev v določenem obdobju.

Prvo različico letnega plana denarnih tokov po mesecih izdelamo že konec leta za naslednje leto, ko so znana izhodišča za Letni poslovni načrt oziroma v sklopu priprav tabel za LPN. Osnova za izdelavo plana denarnih tokov je plan proizvodnje oziroma prodaje in plan vseh stroškov. Takoj po potrditvi Letnega plana s strani nadzornega sveta pa podatke še enkrat preverimo in izdelamo končno različico plana denarnih tokov, ki nam služi kot osnova za ugotavljanje odklona od načrta.

Samo sprotno ugotavljanje, kaj poteka drugače, kot je načrtovano, omogoča takojšnje ukrepanje za zagotovitev likvidnosti podjetja. Za tri mesece vnaprej imamo pripravljene dnevne plane likvi-

»DENAR JE GORIVO PODJETJA!«

dr. Jožko Peterlin

dnosti, ki jih tudi dnevno ažuriramo. Dnevni plani likvidnosti so podroben pregled prejemkov in izdatkov, ki nam prikazujejo na posamezen dan, ali bomo razpolagali s presežki ali s primanjkljaji denarnih sredstev. V kolikor se pojavijo primanjkljaji denarnih sredstev, črpamo odobrene okvirne kredite pri banki, viške denarnih sredstev pa prenakažemo na depozitni račun.

Te plane moramo tako kot vse družbe, ki smo v skupini HSE, pošiljati finančni službi HSE, ki nato pripravi analizo likvidnosti za proučevano obdobje za skupino HSE.

REALIZACIJA DENARNIH TOKOV

Po zaključku meseca pripravimo realizacijo denarnih tokov in za poslovodstvo izdelamo poročilo o realiziranih denarnih tokovih za posamezno obdobje.

INFORMATIKA, NEZNANA ZNANKA

Matej DETIČ

► **Pri delu z uporabniki opazamo, tako kot je to v vseh podjetjih, da bi vsi potrebovali redna dodatna usposabljanja s področja uporabe računalniške opreme in storitev, ki jih potrebujemo pri svojem vsakdanjem delu. Ker nam vsem za take stvari po navadi vedno primanjkuje časa in v zadnjem času tudi sredstev, naj vam bodo informacije, podane skozi ta članek, dobrodošle.**

Septembra bo minilo leto dni, kar je v veljavi Pravilnik o uporabi opreme in storitev informacijskega sistema TET.

Sestavni del tega pravilnika je tudi Priloga 1 z napotki, kako določila pravilnika uporabljati pri praktičnem delu s strojno in programsko opremo na naših službenih računalnikih. Prav tako pa smo vam vedno na razpolago za nasvet sodelavci v službi informatike.

Navodilo je v celoti objavljeno na intranetnih straneh TET skupaj s Pravilnikom, v nadaljevanju pa podajam del teh vsebin.

STROJNA IN PROGRAMSKA OPREMA

Za uporabo službenih prenosnih računalnikov in drugih mobilnih naprav ter podatkovnih nosilcev veljajo enaka pravila kot za uporabo službenih PC računalnikov, tudi če jih uporabljamo izven računalniškega omrežja TET.

Na prenosnih napravah poskrbimo, da za službene zadeve uporabljamo ločen uporabniški profil, ki je namenjen tudi za delo na daljavo.

Posebej pa je pomembno, da občutljivih službenih informacij ne hranimo na lokalnih diskih prenosnih naprav in prenosnih spominskih medijih, ki jih nosimo po svetu, ampak dostopamo do njih varno prek sistema dela na daljavo, ki ga družba nudi.

OBVLADOVANJE DOSTOPOV

Nalog za izdelavo kartice za evidenco delovnega časa novega ali premeščene delavca poda po e-pošti kadrovska služba TET v službo SOI.

To je osnova za kreiranje uporabnikovega računa v informacijskem sistemu TET (če gre za novega delavca). Kreira se osnovni račun uporabnika, ki mu omogoča:

- Uporabo službene e-pošte, dostop do interneta, dostop do ODOS-a (odsotnosti in potni nalogi, ODOS portali z vpogledom v skupne vsebine), dostop do intranetnih strani TET in skupnih omrežnih servisov (tiskalniki, datotečni strežnik, telefonski imenik ...).

V primeru zahteve po dodatnih pravicah ali spremembi pravic delavcev za dostope do informacijskih sredstev pa je postopek tak, da mora neposredno nadrejeni delavca poslati zahtevek za dostop po e-pošti vodji SOI, ki je zadolžen za izpeljavo nadaljnega postopka.

IDENTIFIKACIJA UPORABNIKOV V INFORMACIJSKEM SISTEMU TET

Uporabniško ime je praviloma sestavljeno iz priimka delavca in prvih dveh črk imena. (Janez Novak ima tako uporabniško ime NOVAKJA). Maksimalna dolžina uporabniškega imena je zaradi zahtev ene od aplikacij (ZRCalo) maksimalno 10 znakov.

Pri predolgem priimku uporabimo tako za kreacijo uporabniškega imena le toliko znakov priimka (porežemo znake na koncu priimka), da skupaj s prvima dvema črkama imena ne presega 10 znakov.

Tudi gesla morajo ustrezati določenim pogojem:

- novemu uporabniku se dodeli v postopku dodelitve dostopov inicialno (začetno) geslo, ki ga mora uporabnik spremeniti ob prvi prijavi v informacijski sistem in ga potem pozna le on sam;
- dolžina gesla mora biti najmanj 6 znakov;
- uporabljene morajo biti vsaj ena velika in ena mala črke ter številke, vendar ne šumniki;
- geslo se mora zamenjati na najmanj 60 dni.

Nikakor ne uporabite gesla, ki je sestavljeno iz osebnih podatkov, imen bližnjih ali hišnega ljubljence. Geslo tudi naj ne vsebuje očitnega zaporedja črk ali števil (na primer 12345678 ali nasprotno). Najboljša so tista gesla, ki nimajo nikakršnega pomena. Sestaviti jih ni težko, zapomniti pa. Da bi si jih lažje zapomnili, lahko uporabite tole tehniko: izmislite si stavek, ki si ga lahko zapomnite, vzemite začetne črke besed v stavku, nekatere med njimi nadomestite s številkami ali znaki, ki so po obliki podobni, ter dodajte ločila.

Tako na primer stavek »Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade!« spremenimo v geslo »K2jk,svp«.

Ali pa stavek »To je (=) zelo dobro geslo, ki ga gotovo nihče (0) ne bo mogel ugotoviti« pretvorimo v geslo »T=zdgkkg0nbmu«.

POLITIKA ČISTE MIZE IN ZAKLENJENEGA EKRANA

Sami lahko vedno dodatno poskrbite za varnost pred nepooblaščenimi dostopi do vseh vaših podatkov in programov tako, da ko zapustite pisarno, ne zapuščate na svojem računalniku nobenega aktivnega (odprtega) programa, in da takrat »zaklenete« ekran s pritiskom na kombinacijo tipk Ctrl-Alt-Delete in s klikom na izbiro »Zakleni ekran« ali se odjavite (naredite »logoff«) iz sistema.

Sicer se bo ekran čez 15 minut zaklenil sam, kar pa daje morebitnemu zlonamernežu dovolj časa, da v vašem imenu na vašem računalniku izvede kako nedovoljeno akcijo.

Prav tako ne puščajte na pisalni mizi nezaščitenih in v vpogled naključnim mimoidočim varnostno ali poslovno občutljivih dokumentov ali zapisanih gesel.

SKUPNI POSLOVNI PODATKI IN OSEBNE MAPE NA DATOTEČNEM STREŽNIKU

Vsi pomembni poslovni podatki v elektronski obliki, ki so v informacijskem sistemu TET, so vključeni v sistem arhiviranja (»X« in »Y«, baze podatkov).

Arhivirajo se enkrat dnevno (ponoči), tedenske arhive podatkov shranjujemo na oddaljeno lokacijo – bančni trezor. S takim sistemom arhiviranja zagotavljamo varnost dokumentov tudi v primeru odpovedi datotečnega strežnika ali osebnega računalnika uporabnika, pa tudi v primeru večje nesreče, ki bi nam lahko uničila na lokaciji TET vso opremo in podatke.

PRAVILA UPORABE ELEKTRONSKE POŠTE

Uporabniki naj ob odsotnostih uporabijo orodje v Outlooku (dosegljivo tudi prek OWA) »pomočnik ob odsotnosti«, kamor napišemo ustrezno sporočilo (da smo odsotni in na koga in kako

naj se v nujnih primerih pošiljatelj obrne) in program bo avtomatsko poslal to sporočilo vsakemu, ki nam v tem obdobju pošlje e-pošto.

Osnovni napotki za pravilno in varno uporabo e-pošte:

- ne pošiljamo pošte brez vpisane »Zadeve« ali le z zadevo »Re:«, ker večina filtrov označi kot spam;
- ne pošiljamo pošte večje od 15MB (če je taka poslovna potreba, se obrnite na službo informatike);
- ne pošiljamo iste pošte velikemu številu prejemnikov (razna verižna pisma);
- če ne poznamo pošiljatelja nezaželene pošte, jo takoj zbrisimo (tako iz mape »Prejeto« oziroma »Inbox« kot iz mape »Izbrisana sporočila« oziroma »Deleted Items«);
- nikoli ne odgovarjajte na nezaželeno oziroma nenaročeno e-pošto in nikoli ne klikajte na priponke ali povezave (»linke«) v sporočilu;
- če pošiljate e-poštno sporočilo več naslovnikom, uporabljajte za naslovnike polje »Skp« (skrita kopija) oziroma »Bcc« (Blind copy), da naslovov ne izdate komurkoli na spletu;
- bodite previdni pri izdajanju svojih e-poštnih naslovov pri prijavah na razne spletne strani, novinarske skupine ali kake druge javne spletne forume, saj tako zlahka pridejo do vašega e-poštnega naslova in vas zasujejo s spamom.

DELO NA DALJAVO

Vsi delavci, ki imajo kreiran svoj uporabniški račun v informacijskem sistemu TET, imajo avtomatsko dostop na daljavo do svojega službenega e-poštnega predala in dokumentov na osebni mapi (»X«) in skupnih mapah (»Y«) prek spletnega vmesnika (OWA – Outlook Web Access).

Dostop je mogoč z vašim trenutno veljavnim uporabniškim imenom in geslom (s katerim se prijavljate na službeni računalnik) na spletnem naslovu <https://owa.tet.si/owa>.

Dostop je kriptiran s SSL kriptirnim algoritmom in je mogoč z vsakega računalnika, ki je priklopljen v internet.

Za zahtevnejše uporabnike omogočamo za delo na daljavo tudi VPN povezavo na portal, kjer je omogočeno delo z večino najvažnejših aplikacij in storitev v informacijskem sistemu TET. VPN povezavo lahko delavcu omogočimo le na zahtevo vodstva TET. Za ustrezno konfiguracijo varne povezave in mobilne naprave delavca je zadolžena SOI. Prav tako SOI priskrbi delavcu navodila za delo.

Vodilo v službi informatike je uvajati tehnologije in storitve, ki omogočajo uporabnikom čim bolj enostavno in produktivno delo. Vedeti pa je treba, da je računalnik le orodje, s katerim si lahko delo zelo pohitrilo in olajšamo ali pa zakompliciramo do onemoglosti.

Ena ali druga skrajnost uporabe pa je odvisna od nas vseh in od tega, kako kakovostno in uigrano znamo pri načrtovanju poslovnih procesov v podjetju delovati kot ekipa, kjer vsak s svojega strokovnega področja, svojimi izkušnjami in znanjem prispeva kamenček v mozaik kompetenc, potrebnih za uspešno delovanje podjetja.

PROIZVODNJA V AVGUSTU

Aleš GERČAR

► *V mesecu avgustu smo na premogovnem bloku 4 proizvedli dobrih 28 GWh električne energije od planiranih 10 GWh. Vzrok za nadplansko proizvodnjo v tem mesecu je sprememba termina remonta, ki ga v letošnjem letu ne bomo izvedli v takem obsegu kot po navadi.*

Na letnem nivoju zaostajamo za planom za dobrih 80 GWh električne energije, kar je posledica letošnje pomladanske ugodne energetske situacije. Za lastno rabo smo porabili 445 MWh električne energije predvsem zaradi dvotedenske nege, ki smo jo izvedli od 3.8 do 18.8. Obratovanje v prvih dneh avgusta so zaznamovale visoke temperature, ki so vplivale na izkoristek premogovnega bloka. Temperatura v turbinskem kondenzatorju, kjer so največje izgube, je bila zaradi višje temperature reke Save in nizkega vodostaja na vstopu višja in se pri polni moči bloka ni dala normalno regulirati. Na glavnem izstopnem hladilnem cevovodu savske vode pa so se temperature gibale v območju mejne vrednosti, ki znaša 30 °C. Ostali obratovalni parametri so se v času vročinskega vala gibali na zgornjih dovoljenih obratovalnih mejah. Omeniti je potrebno uspešno regulacijo temperature vodika v generatorju, ki je odvisna od vstopne temperature hladilne savske vode. Temperaturo smo regulirali v dopustnih mejah zahvaljujoč dobremu vzdrževanju in očiščnim glavnim voda-voda hladilcem med pomladno zaustavitvijo zaradi ugodne energetske situacije.

Za proizvodnjo smo porabili 25.421 ton premoga, od tega 12.744 ton RTH, 4.476 ton češkega, 7.293 ton domačega lignita in 908 ton bosanskega premoga Đurđevik. Za proizvodnjo električne energije 28 GWh smo porabili 311.562 GJ toplotne energije, kar pomeni dobrih 32 % izkoristka bloka pri specifični porabi v mesecu avgustu 11.202 MJ/MWh. Vzrok za nekoliko nižji izkoristek je samo štirinajstdnevno obratovanje in dva zagona bloka. Trenutna zaloga na deponiji premoga znaša 113.533 ton predstavlja 1.449.205,03 GJ toplotne energije.

V preteklem mesecu smo porabili 118.292 l kurilnega olja. Največja poraba je bila zaradi dveh zagonov bloka 4, nekaj zaradi ogrevanja turbinskega olja in rednega testnega zagona plinskih blokov.

Obratovanje bloka 4 so zaznamovali trije večji dogodki. Prvi dogodek je bila okvara verižnega dodelilnika premoga dne 1.8., ko je bila proizvodnja znižana za 10 MW, in sicer eno uro. Drugi dogodek: takoj prvi dan obratovanja po končani negi dne 19.8. je v dopoldanskem času prišlo do izpada odcepnega transformatorja lastne rabe. Izpadel je blok in pojavilo se je brezna-

petostno stanje na celotnem območju TET. Po treh urah smo blok sinhronizirali in do popoldanskih ur vzpostavili normalno stanje. Tretji dogodek je bila okvara dne 27.8., ko je prišlo do netesnosti kotla v predelu grelnika vode na koti 35 m na savski strani. Pri detajlnem pregledu je bilo ugotovljeno, da je v tem predelu poleg cevi grelnika vode tudi nekaj poškodb ocevja naknadnega pregrevalnika. Zaradi dodatno odkritih netesnosti in poškodb šamotnega obzidja, ki so bile posledica puščanja grelnika vode, se je okvara podaljšala za več kot en dan. Poškodovane dele ocevja naknadnega pregrevalnika smo zamenjali, poškodovano obzidje popravili. Po opravljenem tlačnem preizkusu netesnosti ni bilo opaziti in blok je po zagonu obratoval nemoteno vse do prvih dni v septembru. V avgustu smo izvedli periodični hitri start obeh plinskih agregatov, opravili nujna vzdrževalna dela in odpravili pomanjkljivosti, ki smo jih opazili pri zagonu. Glede na situacijo na trgu in porabo električne energije je realno pričakovati, da bomo v letošnjem letu proizvedli 400 GWh električne energije. Trenutne zaloge na deponiji ter načrtovane dobave za letošnje leto omogočajo realizacijo načrtovane proizvodnje. Premog iz RTH bomo nadomestili z domačim lignitom iz Premogovnika Velenje in tujim češkim premogom.

VZDRŽEVANJE BLOKA 4

Jože AHAC

► *Že nekaj preteklih let je bil pri nas mesec avgust rezerviran za remont bloka 4. Letos pa ni bilo tako. Blok 4 je bil v juniju, maju in skoraj cel april v stanju rezerve, ni obratoval, zato so imele naprave večinoma manjše potrebe po vzdrževanju, pa tudi v mesecih, ko blok ni obratoval, smo opravili nekatera vzdrževalna dela. Zato letos na bloku 4 nismo imeli remonta, kot smo ga vajeni, temveč je bil blok od 3.8.2013 do 19.8.2013 v stanju nege. Kljub temu je bilo postorjenih kar nekaj ključnih opravil za zagotovitev varnejšega in zanesljivejšega obratovanja.*

Na kotlu smo opravili servis varnostnih ventilov in vseh ventilov za hlajenje sveže in naknadno pregrete pare, vgradili smo protipovratno loputo na cevovodu za pregrevanje pare za izpihovanje grelnika zraka, zamenjali kondenčni lonec naknadnega pregrevnika (prva stopnja) in zamenjali odtok meteorne vode na koti 33 m. Opravili smo večja vzdrževalna dela na statorskih delih premogovnih mlinov, pregledali separatorje premoga in kanale premogovnih gorilnikov ter opravili manjša popravila. Popravili smo toplotno izolacijo na kanalih svežega zraka in lijaku uparjalnika. Na koti 33 m smo popravili obzidavo mostička med prvim in drugim vlekem in sanirali šamotne obzidave na stenah lijakov pepela (vmesni vlek), popravili obzidave sesalnih lin na koti 24 m in obzidave premogovnih gorilnikov v kurišču kotla. Zamenjali smo tudi poškodovano betonsko zaščito v kotih lijaka kurišča. Opravili smo kontrolo delovanja elektromotornih pogonov, daljinsko krmiljenje loput in ventilov in po potrebi korekcijo položajev. Očistili in pregledali smo elektrostatični filter ter opravili nastavev tolkalnih in stresalnih naprav. Po končanih delih smo opravili še preizkus tesnosti kotla in preizkusni zagon kotlovskih naprav.

Na turboagregatu smo izvedli pregled in popravilo desnega regulacijskega ventila VT, pregledali in očistili smo filtre mazalnega olja in preverili delovanje pretvornikov tlak olja/el. signal. Očistili smo usedline iz glavnega oljnega rezervoarja in vgradili priključke za montažo električnih grelcev za gretje turbinskega olja. Pregledali smo hladilni kondenzator, odpravili manjšo netesnost in izvedli antikorozijsko zaščito na vstopnih vodnih komorah. Opravili smo tudi servis varnostnih ventilov na pomožnih napravah turboagregata, servis napajalnih črpalk in pregledali navitja elektromotorjev za pogon napajalnih črpalk. Po končanih delih smo opravili še preizkusni zagon pomožnih naprav.

Na napravi za razžveplanje dimnih plinov smo zamenjali manšete na napravi za dodatno tesnjenje prehoda umazanih dimnih plinov na čisto stran v rotacijskem grelniku dimnih plinov in zamenjali poškodovani kompenzator na spoju izhod umazanih plinov iz grelnika zraka in vstop v kanal proti pralniku dimnih plinov. Zamenjali smo poškodovano tkanino na vakuumskem tračnem filtru in očistili gumirani del tračnega filtra. V lovilni skledi pod vakuumskim tračnim filtrom smo popravili poškodbe betona. Na začasnem odlagališču za sadro smo popravili stene in zabetonirali talno ploščo. Po končanem delu smo opravili preizkusni zagon vseh črpalk.

Na transportnih napravah za premog, žlindro, pepel in sadro smo opravili preglede vrtljivih delov in gumi trakov. Na dodelilnikih premoga pa smo zamenjali obrabljena vodila in vezne člene na verigah. Pregledali in očistili smo tudi naprave pnevmatskega transporta pepela in odpravili okvaro na polnilni postaji za polnjenje kamionskih cistern s pepelom.

Na dimniku 360 m smo pregledali instalacije ozemljitve in varnostno razsvetljava.

Vsa dela smo končali v predvidenem roku. V nedeljo, 18.8.2013, je ob 21. uri sledil zagon bloka, ki je bil sinhroniziran na omrežje v ponedeljek ob 1.43 uri.

POPOLNA OSKRBA Z DELOVNIMI OBLAČILI

Katarina Žagar

► **Družba SALESIANER MIETTEX je bila ustanovljena leta 1916 na Salesianski cesti na Dunaju, po kateri ima podjetje tudi ime. Matično podjetje je še vedno v družinski lasti. Družba deluje po vsej Avstriji, Madžarski, Češki, Slovaški, Hrvaški, Romuniji in Sloveniji, kjer smo prisotni že od leta 1994.**

ENOTEN IN PROFESIONALEN IZGLED

Salesianer Miettex poskrbi za enoten in profesionalen izgled delovnih oblačil, ki so vedno čista in urejena in tako kar najbolj prispevajo k večjemu udobju in dobremu počutju zaposlenih, urejeno delovno okolje pa tako naredi dober vtis na kupce in dobavitelje.

PRILAGODITEV DELOVNIH OBLEK: S predhodnim pomerjanjem zagotovimo, da vsak delavec dobi zanj primerno velikost oblačila, po potrebi oblačila skrajšamo ali podaljšamo.

OZNAČEVANJE: Vsaka obleka ima dve oznaki: etiketo, na kateri je številka najemnika (podjetje), oddelka ter ime in priimek uporabnika, in ČRTNO KODO, kjer je elektronsko zapisano, kateremu najemniku pripada obleka, katera oseba nosi obleko, kdaj je bila dana v uporabo in vsi podatki o eventualnih posebnostih (npr. skrajšane hlače). SALESIANER MIETTEX je prvi v Sloveniji razvil informacijski sistem, ki zagotavlja elektronsko vodenje storitve s pomočjo skeniranja

črtnih kod vsakega kosa oblačila in s tem zagotavljamo popolno elektronsko evidenco storitve.

Podjetju TET je dodeljena tudi SKRBNICA – Jana Jemec, ki je kontaktna oseba za vse primere: naročila, vračila, dodatne želje ... in skrbi, da najem poteka karseda brez težav.

SERVIS IN VZDRŽEVANJE: naš voznik prihaja enkrat tedensko, vzame umazano in pripele čisto perilo. Vsak kos perila je individualno pregledan, opravijo se tudi manjša šiviljska popravila. Ko je obleka iztrošena, jo brezplačno zamenjamo.

PROFESIONALNO PRANJE: našim najemnikom zagotavljamo 100 % zanesljivo vzdrževanje oziroma higieno oblačil. V vseh naših pralnicah poskrbimo za kemotermično dezinfekcijo oblačil. Vsak kos pa se obdelava še v parni komori, kjer se oblačila s pomočjo parjenja na 160 oC posušijo, zmečajo, poravnajo, hkrati pa s tem zagotavljamo dodatno dezinfekcijo.

ČUJEČNOST NA DELOVNEM MESTU

VIR: <http://www.iri-lj.si>

Čuječnost (ang. mindfulness) je način usmerjanja pozornosti: z namenom, v sedanjem trenutku in brez obsojanja. Je človeška zmožnost, ki jo lahko razvija vsakdo, ki ima interes, voljo in določeno mero potrpežljivosti. Na čuječnosti temeljijo sodobni programi za boljše obvladovanje stresa, depresije, anksioznosti, bolečine, kroničnih bolezni, pa tudi programi vodenja in izboljšanja delovne učinkovitosti.

Za mnoge je delovno mesto zelo stresno. Tako npr. vodje porabijo veliko energije, da uskladijo različne potrebe in pričakovanja zaposlenih. Mnogi posamezniki delajo preveč ur, pogosto s slabo izkoriščenimi odmori in organizacijo dela. Nepovezani so s svojimi občutki in z vzorci mišljenja, kar stres le še stopnjuje. Neučinkovito soočanje s stresom (od slabih strategij do življenjskega sloga), ki se odraža pri delovni učinkovitosti, napakah in odnosih, lahko hitro vodi v začaran krog. Prakticiranje čuječnosti posamezniku omogoča mentalni in čustveni počitek ne glede na dogodke v tipičnem delovnem dnevu. Raziskave potrjujejo številne pozitivne učinke čuječnosti na vseh področjih, ki se ocenjujejo kot kritična za delavca in delovni proces:

Manjši stres: manj kot deset minut meditacije na dan, pet dni na teden, štiri tedne zapored lahko zmanjša znake izgorelosti, okrepi sproščenost in poveča zadovoljstvo z življenjem. Meditacija spodbudi fiziološke spremembe sproščenosti, kot so nižja raven srčnega ritma in dihanja, nižji krvni tlak, zmanjšana poraba kisika, nižja raven stresnega hormona kortizola.

BOLJŠA OSREDOTOČENOST IN POZORNOST.

Večja empatija: empatija je osrednja dimenzija čustvene inteligentnosti in je ključna za ustvarjanje in vzdrževanje dobrih odnosov na delovnem mestu.

Učinkovitejše odločanje: trening čuječe meditacije izboljša odločanje na način, da zmanjša ali celo izloči čustveno komponento, ki pogosto zmanjša racionalnost.

Večje samozavedanje: omogoča vpogled v prepoznavanje in izboljšanje lastnih pomanjkljivosti ter izkoriščanje prednosti.

Positivna čustva: biti v dobrem razpoloženju pomaga ljudem učinkovito sprejemati informacije, se hitro in ustvarjalno odzvati, soustvarjati pozitivno organizacijsko klimo.

Primeri iz tujine kažejo, da so na čuječnosti temelječi programi vse bolj sprejeti in se že nekaj časa sistematično izvajajo v svetovno znanih podjetjih, kot so Facebook, Google, General Mills, GlaxoSmithKline, Apple itn. Znano je tudi, da je bil ustanovitelj in nekdanji glavni izvršni direktor Applu Steve Jobs zen budist. Odkrito je govoril o tem, kako je v času meditiranja v Indiji oblikoval svoj pogled na svet in na oblikovanje Applovih izdelkov.

V biografiji Walterja Isaacsona je med drugim zapisano: "Če samo sedi in opazuješ, boš videl, kako nemiren je tvoj um. Če ga boš skušal umiriti, bo samo še slabše, a sčasoma bo postal miren, in ko se to zgodi, se znajdeš v sobi, kjer lahko slišiš bolj subtilne stvari – to je, ko tvoja intuicija začne cveteti in začneš videti stvari jasneje in si bolj v sedanosti. Tvoj um se upočasni in takrat vidiš silno prostranstvo. Vidiš veliko več, kot si lahko videl prej. To je disciplina; moraš jo uriti."

Preizkusimo dve preprosti vaji čuječnosti, s pomočjo katerih si bomo povrnili energijo in svežino ter lažje obvladali stres na delovnem mestu.

PREMAGAJMO JUTRANJO OMOTIČNOST IN UTRUJENOST

Smo slabo spali? Smo večino noči porabili, da bi našli udoben položaj za spanje? Ja, zjutraj smo omotični, izčrpani in raztreseni. In seveda si ne moremo vzeti prostega dne, da bi nadoknabili zamujeno in se spočili. Z naslednjo vajo pa si lahko povrnemo izgubljene moči. Poglejmo, kako.

Vzemimo si trenutek časa in trikrat globoko vdihnimo. Počasi in temeljito vdihnemo in izdihnemo. Sedemo in če je mogoče, zapremo oči. Predstavljajmo si, da smo si vzeli čas za krepčilni dremež. Dopusimo, da se naš razum sprosti in naše telo postane mlahavo. Med „dremežem“ si priključimo naš najboljši nočni spanec. Vse je sproščeno. Hiša je tiha. Otroci mirni spiyo. Partner ne smrči. Kilometre okrog nas se ne sliši niti najtišji zvok. Ko se prebudimo, smo pripravljeni ponovno sprejeti svoje dnevne obveznosti.

Na glas povemo naslednje stavke: „Ko bom odprl(a) oči, se bom počutil(a) sveže in čilo. Počutim se zbrano in budno. Ta delovni dan bom lahko poln(a) energije.“

S petminutnim dremežem se lahko ponovno napolnimo z energijo, kadar med delovnim dnem občutimo zaspanost.

PREVEČ DELA, PREMALO ČASA

Dan je pogosto prekratek, da bi opravili vso delo. Kljub vsem naporom, da bi opravili več nalog hkrati, se seznam nalog daljša, glasovna sporočila množijo, nepredvidene naloge pa se še kar kopičijo. Ob tem se lahko počutimo preplavljeni, utrujeni in zaskrbljeni, saj ne zmoremo izpolniti vseh pritiskajočih zahtev. Naslednjih nekaj minut je namenjenih vračanju naše zavesti v sedanji trenutek, ki se začne točno tam, kjer trenutno smo. Ta meditacija čuječnosti nam bo pomagala ostati na naši začrtani poti.

Osredotočimo se na tukaj in zdaj. Če občutimo napetost, lahko nekajkrat vdihnemo in izdihnemo ali zakrožimo z rameni, da se sprostimo. Opomnimo se, da je današnji dan le en izmed mnogih dni. In mi smo le ena sama oseba. Na voljo imamo le omejen čas, da opravimo nakopičene naloge. Morda ne bomo dohite-li ali dokončali vsega v enem dnevu – in tudi to je v redu.

Še zadnjič globoko vdihnemo in ob počasnem izdihu glasno rečemo: „Danes bom kar precej naredil(a) in jutri je nov dan.“

ŽIVLJENJE JE NAJBOLJŠI UČITELJ

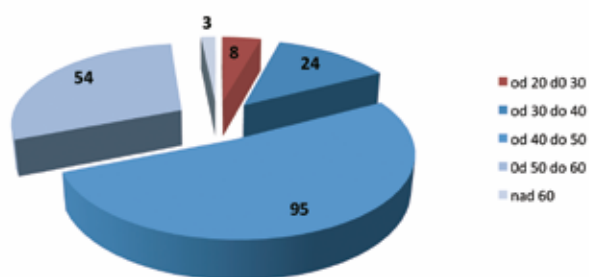
mag. Bojana PIRKOVIČ ZAJC

Prenos izkušenj in znanja ter nadgrajevanje tega je gibalo človeške zgodovine in prihodnosti. Zato je medgeneracijsko sodelovanje tako izjemnega pomena in zato je bila tako kratkega daha ideja, da samo na mladih svet stoji.

Zrela leta niso zastoj imenovana zlata leta – obogatila so jih izkušnje, modrost, potrpežljivost, žlahtnost in še bi lahko naštevali. V medgeneracijskem sodelovanju pa se vse to prepleta in dopolnjuje z drznostjo in s pogumom mladosti ter preudarnostjo, z razumevanjem in vztrajnostjo srednje generacije. Zato medgeneracijsko sodelovanje pripomore tudi k razumevanju pomena enakomernega razvoja sveta. S staranjem sodelavcev in odnosom do starejših se ukvarjajo tudi podjetja. Medgeneracijski prenos znanja in izkušenj je ključen za sodobno podjetje in bi moral predstavljati dvosmerni proces, ki bi novo razporejenim delavcem omogočil kakovostno opravljanje dela in jih spodbujal k novim idejam.

Mentorske sheme lahko predstavljajo konkretno aktivnost v medgeneracijskem prenosu znanja. Doprinos starejših se mora omogočiti vsem, ki to potrebujejo in želijo. Dolgoročno uspešno podjetje zagotavlja sodelovanje različnih generacij, ne zgolj intenzivnost dela brez prenosa znanja.

Delavci TET po starostnih skupinah

Tudi uspešni menedžerji so ljudje, ki dozoriijo, torej s starostjo in z izkušnjami. Imajo osebno pozitiven odnos do starejših oseb ter obvladajo medgeneracijsko upravljanje. (age management).

Tudi v TET delež starejših sodelavcev raste. Več kot 80 % zaposlenih je starejših od 40 let, od tega je starejših od 45 let 55 %. Znatno število zaposlenih se je že upokojilo, nekaj pa jih bo pogoje izpolnilo v naslednjih letih. Njihovo znanje in izkušnje bi bilo treba prenesti na delavce, ki se razporejajo na ta delovna mesta

Človek je ustvarjalen celo svoje življenje. »Poznamo primere, ko so ljudje v pozni starosti ustvarili svoja najboljša dela. Tizian je po osemdesetem letu slikal najlepše, Edison je po tej starosti še patentiral svoje izume, v Sloveniji je lep primer razumnik Anton Trstenjak. In takih je vse več. Predsodki o starejših izvirajo iz razmišljanja, da so vsi stari ljudje enaki, kar je velika zmotna, saj je dokazano, da se starejši ljudje med seboj razlikujejo veliko bolj kot mlajši«, razlaga psiholog Vid Pečjak.

Področje medgeneracijskega sodelovanja je v svetovnem merilu deležno vse več pozornosti. Pri podjetju American Express ugotavljajo, da z upokojitvijo vsakega njihovega sodelavca izgubijo kar tretjino dragocenega znanja, ki si ga je ta pridobil predvsem z izkušnjami, in ga zato ni mogoče poiskati v fasciklih, računalniku, beremo v reviji Manager. Vse bolj je jasno, da informacijska tehnologija, ki zmora marsikaj, ne more nadomestiti prožnosti, ki jo posameznik dobiva skozi svoje delovne izkušnje, in je zato unikatna. Z zaključkom aktivne dobe posameznega delavca se izgublja velik del posebnega znanja, ki je ključno za reševanje današnjih problemov. Zato naj bi svoj način dela, razmišljanja, svoje postopke, pristope ... starejši prenašali na mlajše skozi mentorstva, delovali naj bi kot svetovalci ali celo pripovedovalci zgodb svojega življenja, saj je življenje še vedno najboljši učitelj.

V pretežnem delu slovenskih podjetij seniorizma – kot posebne kategorije zaposlenih – tako rekoč ne poznajo, v tujini pa je to relevantna skupina zaposlenih, ki prispeva svoje k uspešnosti podjetja.

Izkušnje in znanja imajo svoj pomen, ki ga uspešna podjetja gradijo na medgeneracijskem mešanju mladostne zagnanosti in seniorskega konservatizma. In to je tudi nujni pogoj za uspešnost poslovanja našega podjetja.

STANE

ko sem dobil to nalogo, da napišem nekaj v slovo prijatelju, od katerega se sploh še nisem poslovil, me je kar malo zvililo. težko mi je govoriti ali pisati o Stanetu, kot da ga ni več med nami, ker se enostavno nisem sprijaznil s to kruto resnico.

ne bi se smelo zgoditi.
ne tako hitro, ne na tak način, na splošno ne.

ne morem sprejeti dejstva, da njega, ki me je vedno, in ne samo mene, spravljal v dobro voljo z včasih dobrim humorjem in včasih z njegovim legendarnim načinom humorja, ki ga je dostikrat le on razumel, a je klub temu izpadel duhovit, ni več.

kdor ga je poznal, je vedel, da ni bil eden tistih, ki bi komur koli na tak ali drugačen način, namerno ali nenamerno,

škodil. ravno nasprotno.

Stane je tista sorta človeka, ki ga srečaš in si ga zapomniš. vedno je znal s kakšno izjavo ali pa dejanjem pokazati in povedati: "ej, tukaj sem" in zato se še težje sprijaznim z dejstvom, da ga ni, ko pa mi v glavi tuli, da je še tukaj in vsaj v meni, v moji glavi bo ostal, pa čeprav le kot spomin na zelo dobrega prijatelja in ne bom se trudil, da bi spomin nanj odšel nekam ven, nekam drugam. naj ostane za vedno.

kot vsak človek, ki je krvav pod kožo, je imel dobre in slabe lastnosti in kdor misli zase, da slabih lastnosti nima, naj takoj vrže kamen vame.

poskusite si zapomniti njegove dobre lastnosti in dejanja, na slabe pa pozabite, kot bi verjetno tudi zase želeli po koncu vašega tuzemskega življenja.

Sandi Kolenc

mag. Mojca TURNŠEK

► **Velik, glasen, brez dlake na jeziku, po žilah pa se mu pretaka rock glasba. Ste ga prepoznali? Ja, prav imate. To je Sandi Kolenc Kolly. Naš sodelavec, ki je v TET pričel delati leta 1988 kot strežnik transportnih trakov, letos pa je kot ekonomist odšel v pokoj. Pa ta beseda zanj ne pomeni počivanja in brezdolja. Kje pa! Ravno nasprotno! Poln je načrtov in idej in ni ga strah, kako bo zapolnil ure dneva, ko mu ne bo več treba v službo. Marsikdaj mu je dan celo prekratek za realizacijo vseh domislic, ki mu rojijo po glavi, in takrat dan podaljša pozno v noč.**

Na kaj si najprej pomislil, ko si v roke dobil pozdravček iz ZPIZ-a, ki je pomenil, da ti ne bo več treba vsako jutro zgodaj vstajati in se odpeljati proti najvišjemu dimniku v Evropi?

Po pravici povedano bom verjetno kar lep čas potreboval, da se bom navadil na to novo »agregatno« stanje. Čeprav sem bil pred tem prehodom v novo življenjsko obdobje kar dolgo doma zaradi bolezni, ki me je do sem tudi pripeljala, je sedaj vse drugače.

Ko sem govoril z nekaterimi že izkušenimi penzionisti, sem ugotovil, da imam podobne simptome kot oni, ko so odhajali iz kroga ljudi in podjetij, kjer so preživeli dolga leta v delu (nekateri tudi drugače).

Najprej sem pomislil, da nisem več nikomur potreben, da nisem za nič več koristen in da bom sedaj le še v breme ljudem okrog mene, dokler se ne bom stegnil. Pomislil sem tudi, da je sedaj naslednja faza predjamski grad (dom upokojujencev) in potem naslednji prehod v dimenzijo, za katero samo redki vemo, kako je tam. To sem rekel zato, ker sem jim med eno od operacij umrl za 19 minut in povem vam, da je tam prekleto dolgcajt, zato se zabavajte, žurirajte, delajte, kar si želite tukaj, v tej dimenziji, ker večnost je, vsaj po mojih izkušnjah, tistih 19 minut popolnoma brezvezna in dolgocajtna.

No, zato sem se tudi kaj hitro odločil, da se ne dam in da tale moj odhod v penziona zame ne bo pomenil konec nečesa, ampak začetek nečesa novega, vezanega na vse od prej. Obdobje pred menoj bo nekako nadaljevanje mojega dela in ne dela v TET kot tudi vsega, kar sem počel na drugi strani mostu.

Kolly in glasba – definitivno yes, Kolly in šolske klopi???
Pa vendarle si se odločil in ponovno vzel v roke knjige in zapiske ter uspešno opravil vse izpite. Čestitke! Kaj te je vlekle naprej skozi študij?

Mogoče sem sam sebi in drugim hotel dokazati, da sem še sposoben ponucati vsebino svoje glave za kakšno pametno dejanje. Mogoče mi je bil to osebni izziv in enostavno želja po izobrazbi. Mogoče sem prepozno odrasel do tistega nivoja, ko človeku postane jasno, da ni življenje samo muzika (čeprav zame še kar je v veliki meri) in da je treba včasih tudi kaj koristnega narediti, pa čeprav je proti načelom osebk, ki se za koristno dejanje odloči.

Nedvomno, pa sem se odločil, da bom redno hodil na predavanja in izpite, ko sem prvič prišel v razred in je notri sedelo 36 dam in seveda jaz.

Mmmm ... kdo si ne bi želel take družbe okrog sebe. Še takrat, ko se mi ni ljubilo pripravljati na kakšen izpit, mi je vedno katera od sošolk z veseljem priskočila na pomoč, pa je »zlaufalo«.

Včasih je dobro biti v manjšini, še boljše pa je biti sam, blažen med damami.

Kakor koli že, ponosen sem sam nase, da sem končal ta študij in diplomiral, pa čeprav morda malo pozno, ampak pravijo, da nikoli ni prepozno.

Kolly, tvoja pojava je zaščitni znak glasbene skupine The Drinkers. Letos mineva že 20 let od ustanovitve in v tem času smo si lahko prebrali marsikaj o skupini, njenih začetkih, prvih uspehih, prvem izdanem albumu, koncertih, odhajanju in prihajanju novih članov. Tudi sam si skupino zapustil in se po šestih letih vrnil na glasbeno sceno z Drinkersi. Kateri Drinkerski dogodek se ti je v vsem tem času najbolj vtisnil v spomin?

Življenje z bandom in vsem, kar se dogaja v zvezi s tem, je povsem nekaj drugega, kot je videti na zunaj. Tisto, ko je band na odru, ko se vrtijo video spoti na televiziji, vse to je le majcen delček v primerjavi s tem, kar se dogaja v zakulisju in včasih celo ni za javnost. Verjemi mi, da tisto, kar pišejo rumene cajtenge, ni nič, pa tako ali tako je največkrat vse skupaj izmišljeno in zlagano, samo da imajo kaj pisati.

Koncerti so za vsakega glasbenika res posebni dogodki, saj so glavni razlog našega početja. Ampak dogodki tam zadaj, pa na poti na špile, ti so pa tisti, ki se jim reče rock 'n' roll življenje.

Na začetku se je kar malo težko navaditi na drugačen način življenja in razmišljanja. Na življenje, kjer veljajo povsem drugačni normativi, kjer so pravila zato, da se kršijo in kjer lahko počneš skoraj vse, kar hočeš, dokler te seveda ne dobijo, pa še takrat se po navadi samo zaradi neke tako imenovane popularnosti v glavnem izmažeš. Ne morem opisati nekega posebnega dogodka, ker je vseh dvajset let z Drinkersi zame en velik, še nedokončan dogodek, ki naj bi po mojih načrtih še kar nekaj časa trajal. Res malo bolj umirjeno kot prej, ampak trajal pa bo.

Tistih šest let, ko me ni bilo v klanu imenovanem The Drinkers, pa sem izkoristil za mogoče nekakšno življenjsko šolo in za nadgradnjo samega sebe, saj mislim, da se tudi v mojih sedanjih besedilih komadov, ki bodo izšli na novi plošči, vidi sprememba in morda celo na nek način dozorelost in prehod v nekaj novega.

Zgodbe, ki jih piše življenje – ta stavek srečamo vsepovsod. Zgodbe pa pišeš tudi ti: nekatere opremiš z glasbo, druge nam zaupaš skozi pesmi (nekaj smo jih že objavili v Utrinkih, v Kollyjevem kotičku), tretje skozi prozo. Pred nas, bralce pa z njimi vedno postaviš trditve, s katerimi se dodobra poigraš z bralčevimi možganskimi celicami. Ali za navdih potrebuješ mir, odmaknjenost ali se ti trenutki pojavijo iznenada, ne glede na to, kje si in jih zabeležiš na tisto, kar pač imaš v tem momentu pred seboj?

Kipar pravi, da iz kosa lesa ne naredi nič novega, ampak odstrani odvečen material, da se pokaže nekaj, kar je že od nekdaj tam notri.

Mogoče je nekaj podobnega z mojimi mislimi in mnenji, zmetanimi na papir. Mislim da v svoji prozi, verzih ali besedilih, ki jih pišem za band, opisujem tisto, kar vidim, tisto, kar nekateri nosijo v sebi, pa ne vedo za to, tisto, kar nekateri skrivajo in za nobeno ceno tega ne bi priznali, pa naj bo še tako očitno. Škoda je, da se dosti ljudi sramuje svojih dejanj ali svojega načina razmišljanja in potem ta svoj sram do samega sebe celo poskušajo skriti pred svetom. Zakaj potem sploh počnete nekaj, česar se nekje globoko v sebi, kljub svoji pločevinasti duši in katatoničnemu obrazu, sramujete? Počnite tisto, kar bi želeli, da drugi v vaši bližini počnejo. Hm ... kako galilejsko ...

Ja, dobro je, da sem nekje v miru, ko mečem na papir, kar potem ponudim svetu za branje ali poslušanje. Dokler se bo dalo, vas bom bombardiral s svojimi umotvori. Če pa komu niso všeč, pa se naj zapre v svojo kletko in se gleda v ogledalo ter čaka na njemu pravi odgovor na tisto pravljico vprašanje »kdo je najlepši« ...

Življenje ni mehiška limonada, temveč je sestavljeno iz lepih in manj lepih trenutkov, dogodkov, zmag in porazov,

razočaranj, upanja ... Vse to človeka utrdi, spremeni, ga prisili, da dozori. To se seveda odraža tudi v glasbi. Drinkersi se predstavljajo z novimi komadi, prenovljenim stilom. Novega glasbenega materiala se je gotovo nabralo že veliko. Lahko v kratkem pričakujemo novo zgoščenko?

Si predstavljaš življenje brez manj lepih trenutkov? Kako bi potem vedela, da obstajajo tudi lepi trenutki in kako bi se zavedala, da so res lepi?

O lepem in o ljubezni ter podobnih čustvenih stanjih je napisanega v raznih oblikah že toliko bolj ali manj osladnega materiala, da mi gre včasih kljub moji že nekajletni abstinenci kar na bruhanje.

Nikdar nisem hotel pisati tistega, kar se je od mene pričakovalo, ampak sem vedno vsemu kontriral, kar se vidi tudi na vsem, kar napišem kot tudi na besedilih naših komadov. Zaradi tega smo bili The Drinkers dostikrat stigmatizirani in nezaželeni na marsikateri radijski ali televizijski postaji kot tudi v nekaterih časopisih. Ampak ker je tega pri nas v tej mali državi dovolj, se kljub temu kar dosti pojavljamo v medijih, sploh če naredimo kako bedarijo, v mejah normale seveda.

Nov material, ki ga ravno spravljamo na trak v studiu, se res v marsičem razlikuje od prejšnjega. V naši glasbi je sedaj čutiti vsaj malo dozorelosti. Čuti se starostna plesen, ki se nabira na naših osebnih izkaznicah, tam kjer je napisan EMŠO.

Nedvomno pa tudi vsakodnevni prijetni in neprijetni dogodki v življenju nekega avtorja (česar koli že) vplivajo na njegov način razmišljanja in dela. Zato bodo The Drinkers od sedaj (z izidom nove plošče – upam, da že v oktobru), marsikoga, ki nas pozna od prej, presenetili, saj se čutijo spremembe na besedilih kot tudi v glasbi in sami izvedbi.

Ne nazadnje pa ne morem mimo komada z naslovom Trbovlje so zakon. Dobra kombinacija z dodanim neznani glasbilom za rock komade, glede na to, da sem iz Trbovelj, pa o besedilu sploh ne mislim zgubljeni besed, ker je zakon. Kako ti pade na pamet taka nenavadna kombinacija in kako ti uspe najti glasbenika, ki te tvoje ideje spravi v note in naša ušesa?

Prvi pogoj, da mi je uspelo napisati ta komad, je ta, da sem Trboveljčan in sem na to zelo ponosen. Drugi pogoj je, da imam Trbovlje blazno rad. Dostikrat slišim koga spraševati, kaj je tako lepega in tako dobrega v Trbovljah? Po navadi takim prepotentnejšem odgovorim z vprašanjem: »Kje pa ti živiš?«

Trbovlje imajo vse, kar imajo vsi ostali in pa še nekaj več. Imajo LJUDI. V pravem pomenu besede.

Povsod se najdejo osebk, ki odstopajo, in tudi v Trbovljah jih ne manjka, ampak generalno gledano pa so Trbovlje zakon in na mostu je nekakšen neviden znak »Prepovedan vstop bedakom«, saj imamo že svojih dovolj.

Ampak tudi taki spadamo zraven, saj bi bilo brez nas dolgčas.

KRN (2244 M)

Grega KLENOVŠEK

Po uspešni turi na Snežnik smo se poklicni gasilci dogovorili, da se naslednjič podamo proti Skuti v Kamniško Savinjskih Alpah. Vendar je naš hribolazec Alan Povše pripravil drugo, lepšo turo v Julijce, na Krn.

V mesecu avgustu se nas je šest gasilcev dobilo pri gasilskem domu in zgodaj zjutraj smo jo mahnili vse do Tolmina, pa naprej proti Kobaridu in v hrib proti vasi Krn.

Na planini Kuhinja (991 m) smo pustili naše prevozno sredstvo in se pogumno zagrizli v hrib, mimo planinske kočice in po pašnikih proti našemu zastavljenemu cilju, Krnu.

Pot nas je vodila mimo planine Slapnik do grebena Krna, kjer smo se v cikcaku vzpenjali vse do Gomiščkovega zavetišča (2182 m). Tu smo si privoščili krajši postanek in ko smo si napolnili baterije, smo nadaljevali hribolazenje do vrha Krna (2244 m). Tu se nam je odprl prelep razgled na Julijce in kobariško hribovje z dolino reke Soče.

Lepo pa je izstopal tudi sosednji vrh, Batognica (2164 m), kjer so med prvo svetovno vojno potekali spopadi, in že smo imeli nov cilj.

Z vrha Batognice smo jo mahnili proti jezeru v Lužnici (1801 m). Od tu smo se spuščali po novi gasilski poti (trasiral jo je Alan Povše), kjer že od prve svetovne vojne nihče ni hodil, vse do planine Leskovca (1230 m). Prispeli smo do pastirske kočice, kjer so nekateri nakupili skuto in sir, in prijetno utrujeni odšli po cesti do vozila.

Ko smo se preobuli in preoblekli, smo si privoščili še merico mineralov in soli, ki smo jih v ogromnih količinah izgubili ob potepanju po krnskem gorovju.

Boleče noge in opečene vratove smo hitro pozabili in zopet je bil Boštjan tisti, ki je dal idejo za naslednji podvig. Tokrat naj bi bil naš cilj na drugem koncu Slovenije, nekje na pohorskem hribovju.

Glede na to, da je sama tura trajala dolgih sedem ur, smo bili med vožnjo domov vsi zelo zadovoljni, da smo jo zmogli. Ob tej priliki pa bi se rad zahvalil tudi sodelavcem gasilcem, ki so bili v službi in so nam omogočili to dogodivščino. Tudi tu se namreč vidi, da smo ekipa, ki vedno drži skupaj.

NEJČEK SE ŽENI

Grega KLENOVŠEK

Naš sodelavec gasilec, Nejc Osredkar, in njegovo dekle Mateja sta se odločila, da skupno življenje kronata s poroko. Da bi se vedelo, da se ženi gasilec, smo pripravili pravi gasilski ceremonial, tako kot se za gasilce spodobi. Nejčev veseli dogodek je bil na gradu Bogenšperk. Ja, tistem Bogenšperku, ki ga je v svoji knjigi Slava vojvodine Kranjske opisal znameniti Janez Vajkard Valvasor, ko je na tem gradu preživel dvajset let svojega življenja. Grad Bogenšperk se lahko pohvali tudi z najdaljšo poročno tradicijo v Sloveniji. Zato Nejc in Mateja nista imela težav pri izbiri kraja, kjer sta dahnila svoj DA.

In gasilci smo bili tam. Po dolgem čakanju sta mladoporočenca Mateja in Nejc končno prišla iz gradu. Ko sta nas zagledala, je bilo njuno presenečenje popolno. Ob zvoku gasilskih siren in našem strumnem špalirju se nismo izneverili tradiciji in smo ju zasuli z obilico riža, ki naj jima v zakonu prinese veliko otrok.

Njuna sijoča obraza sta nas prepričala, da sta in bosta srečna zakonca.

Obilo sreče in veselja jima želimo.

NOVO POVELJNIŠKO VOZILO

Srečko KERIN

V Gasilskem zavodu Trbovlje smo pred dnevi pridobili novo poveljniško vozilo – manjše PV-1 znamke Nissan Qashqai 1.6 dCi Acenta 4x4, ki je po tipizaciji GZS namenjeno predvsem prevozu poveljnika in se uporablja za samostojno hitro vožnjo do mesta požara – nesreče, vodenje gasilske enote med vožnjo (vodenje gasilskega vlaka – več gasilskih vozil) in izvidovanje stopnje razvitosti požara.

Nakup in opremljenost vozila so nam omogočili (sofinancirali, donirali in sponzorirali) Občina Trbovlje, Gasilska zveza Trbovlje, Spekter d.o.o., Lafarge Cement d.o.o., Zavarovalnica Tilia, d.d., Novo mesto, Komunala Trbovlje, Nissan Krulc d.o.o., Tehnologika, Kompas telekomunikacije d.o.o. in Tomaž Kogovšek s.p. iz Trzina v vrednosti 10.000 €, ostalih 15.000 € pa je prispeval Gasilski zavod Trbovlje iz lastne dejavnosti.

V svojem, direktorjevem in imenu vseh zaposlenih v Gasilskem zavodu se za pomoč pri nakupu vozila vsem iskreno zahvaljujemo.

HASTA LA VICTORIA SIEMPRE! *

Miha ŠTENDLER

► *Kuba, socialistični karibski biser z romantičnim pridihom na vsakem kotičku, ki je svojo neodvisnost razglasila 20. maja 1902, s svojim značilnim stilom življenja in tradicionalno kolonialno infrastrukturo buri domišljijo in zanimanje turistov z vsega sveta. Prežeti s simboli junakov iz obeh revolucij ljudje še vedno skandirajo revolucionarna gesla in s ponosom povedo, da so ponosni in trdni kot kubanske palme. Družine imajo po domovih več slik Che Guevare, ki meji na božanstvo, kot pa svojih otrok. Borba za osvoboditev izpod kolonialnih velesil je pustila na domačinih pečat, kateregasenedaizkoreniniti. Impresionirani ali razočarani, vsekakor se ti Kuba vtisne v spomin za celo življenje in ti da misliti, kaj je v življenju resnično pomembno in za kaj se plača živeti.*

Kuba je država, ki na eni strani ponuja rajске plaže in blišč sijočih megahotelov, na drugi pa pravo kubansko doživetje, ki se dogaja daleč za zidovi teh hotelov, v naravi, hriboviti pokrajini, ki

ponuja pristen vtis države, stik z domačini in občutek za življenje na tem otoku. Prvi vtis ob vstopu v to državo je, da se je tam čas ustavil. In ni daleč od tega. Ljudje ne bezlajajo brezglavo sem in tja, da ujamejo vlak, avtobus, odpiralne čase trgovin ... Če pridejo na cilj pravi čas, je v redu, če ne, tudi prav. Medsebojna solidarnost in pomoč prijateljem, sosedom je še vedno prvinškega pomena. Materialnih dobrin si revni Kubanci, katerih povprečna plača znaša okrog 20 dolarjev, tako ali tako ne morejo privoščiti, zato je kakšen peso, ki ga podariš domačinu, ali šampon ter milo za njih vreden zlata. Zdravniki, direktorji bank, odvetniki itd. so plačani nekje med 33-45 dolarji na mesec. Zaradi tega dejstva je najbolj priljubljeno delovno mesto na Kubi turistični vodič za moške ter natakaraica za ženske, saj so le tako lahko najbližje stiku s turisti, ki jim potem »pod mizo« pustijo kakšno napitnino, ki nekaterim pomeni celo vir preživetja. Plača je seveda izplačana v nacionalnih pesih, ki jih domačini lahko zamenjajo v konvertibilne pese in si s tem kasneje privoščijo kaj na tržnici ali v trgovini. A kot bi kdo pomislil, cene na Kubi zaradi nizkega standarda še zdaleč niso nizke. Gibajo se nekje na ravni srednje razvitih evropskih držav, zato si domačini prav veliko stvari na tržnici ali v trgovini ne morejo kupiti.

GOSPODARSTVO

Kubansko gospodarstvo je do leta 1990 beležilo hiter razvoj po zaslugi izdatne pomoči Sovjetske zveze, ki je zaslužna za hitro industrializacijo in modernizacijo otoka. Po razpadu SZ se je gospodarstvo ustavilo vse do leta 2005, ko je na Kubi veljalo obdobje pomanjkanja in planskega razdeljevanja življenjskih potrebščin (na bone, karte ...). V zadnjih letih se stanje sicer nekoliko stabilizira predvsem na račun pomoči Venezuele. Venezuela Kubi tako »na lepe oči« dobavlja nafto, ki je na Kubi zelo slabe kvalitete in v majhnih količinah. Kuba Venezueli v zameno za to pošilja zdravnike in učitelje, ki so kot po pravilu odlično usposobljeni. Nadaljnjo rast in razvoj Kube preprečuje predvsem embargo ZDA, ki prepoveduje kakršnokoli trgovanje podjetij iz ZDA in tistih, ki želijo sodelovati z ZDA. Tako se praktično nobena korporacija ne želi zapletati z ZDA in tvegati spora zaradi majhne Kube. No, razen kitajskih podjetij, ki jim je prav malo mar za ZDA, saj se zavedajo, da ZDA proti njim ne bodo izvajale prav nikakršnih sankcij, ker so gospodarsko prav tako odvisne od njih kot Kuba. Kot že rečeno, sta na Kubi v uporabi dve uradni valuti, nacionalni in konvertibilni peso. Konvertibilni peso (CUC) se lahko zamenja v vsaki menjalnici (če jo seveda najdeš in ob predpostavki, da je odprta) in je namenjen turistom. Menjalni tečaj kotira nekje na 1,26 CUC za 1 EUR. Druga zgodba pa je nacionalni peso, s katerim lahko kupuješ le najnujnejše dobrine, kot so moka, riž, sol in podobno, ter je za turiste nedostopen in neuporaben. Sicer pa domačini za 1 konvertibilni peso (CUC) dobijo 26 nacionalnih pesov. Med bolj izobraženimi Kubanci je popularna šala, da bodisi konvertibilni ali nacionalni peso zaradi svoje vrednosti sploh nista valuti, ampak vstopnici za cirkus za predstavo, ki je bila na sporedu prejšnji dan.

Danes lahko potrdim, da je edina svetla točka kubanske ekonomije turizem. Posebnost investiranja v hotelske komplekse in turistične objekte je ta, da ne glede na investicijo po dvajsetih letih lastništvo vseh objektov preide v kubansko last. Med tem obdobjem pa je lastništvo razdeljeno po principu 51-49. 51 odstotkov seveda pripada kubanski državi in samo 49 investitorju. Vendar, kot kaže, tudi s takim načinom poslovanja obstajajo računice, saj hotelske verige kar tekmujejo med sabo, katera bo postavila več objektov. Brez turizma bi Kuba že zdavnaj potonila v pozabo. Tega se domače oblasti prav dobro zavedajo, zato je Kuba zelo varna država za potovanje. Turist je kralj in si lahko privoščiti prav vse. Tudi kriminal so zelo lepo izkoreninili. Kazen, na primer za tatvino denarnice (turistu), je od 15-20 let zaporne kazni – ne glede na to, koliko denarja je bilo v njej.

ALI STE VEDELI:

- da beseda Kuba izhaja iz besede CUBANACAN, ki je bil izraz za otok prvih plemen, ki so tu živela, in ne po španskem izrazu za sod (cuba)?
- da so otok ZDA v svoji zgodovini trikrat hotele odkupiti od Špancev?
- da so 667 krat poskušali umoriti Fidela Castra?
- da prebivalci Kube do letošnjega leta svojih stanovanj niso smeli prodajati, ampak so jih lahko le menjali za druga stanovanja?
- da na Kubi raste najboljši tobak na svetu za izdelavo cigar? Letno proizvedejo 500 milijonov cigar, ki jih razpošljejo po vsem svetu.
- da je na Kubi najhujši zločin, ki ga stori posameznik, »izdajstvo domovine«?

NEKAJ UPORABNIH ZANIMIVOSTI

Ne glede na revščino in životarjenje imajo Kubanci zaradi zgodovine pridelovanja sladkornega trsa prefinjen občutek za dobre alkoholne pijače, med katerimi so najbolj popularni koktajli. Sledi nekaj napotkov za pripravo najpopularnejših kubanskih koktajlov:

DAIQUIRI: postreže se v ohlajenem kozarcu za koktajle. Beli rum vlijemo v mešalnik koktajlov, dodamo čajno žličko sladkorja, pet kapljic maraskina (liker iz višnje maraska), limetin sok in zdrobljen led ter temeljito premešamo.

MOJITO: dobimo v visokem kozarcu. Sladkor belega trsa zmešamo s sokom limete in zdrobljenimi metinimi ali melisini listi. Temu dodamo beli rum, nato pa kozarec napolnimo z gazirano mineralno vodo, zdrobljenim ledom in vse skupaj zmešamo.

CUBA LIBRE: ta koktajl so domnevno izumili ameriški vojaki, ki so se bojevali v kubanski vojni za neodvisnost (1898). Priprava tega koktajla je zelo nezahtevna. Limeto narežemo na koščke, jo stresemo v kozarec in nekaj tega soka iztisnemo. Dodamo led in kokakolo ter nazadnje po želji doziramo rum.

HAVANA ESPECIAL: mešanica ananasovega soka, ruma vrste silver dry, nekaj kapljic maraskina, dodamo pa ji zdrobljen led. Vse skupaj zmešamo in postrežemo v visokih ozkih kozarcih.

CANCHANCARA: to je pijača, ki jo dobimo v istoimenskem baru v Trinidadu. Njene sestavine so rum, limeta, med in voda. Posebnost te pijače je ta, da se postreže v keramični skodeli.

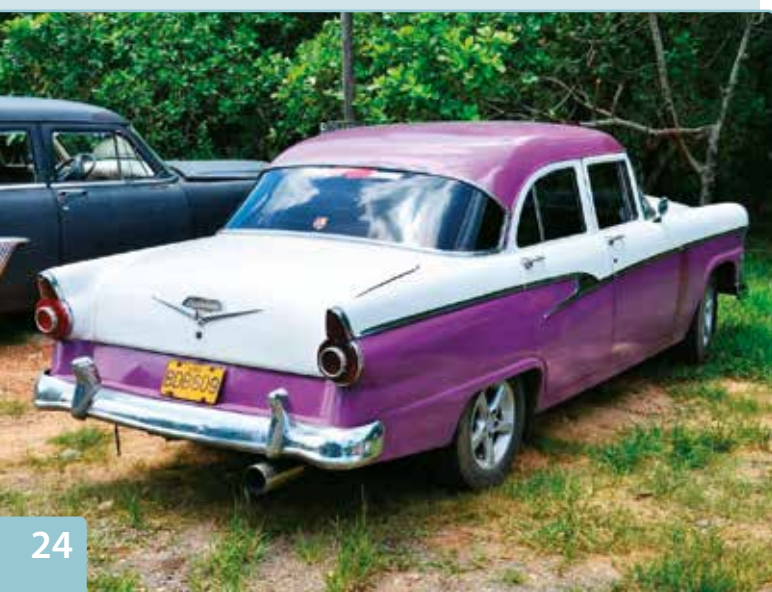
TRANSPORT NA KUBI

Dejstvo, da avtomobila na Kubi fizična oseba sploh ne more kupiti, za pravne osebe pa denimo Lada Samara, letnik 1980 stane 14.000 dolarjev, pove, da ni pričakovati urejenega prometnega sistema. Avtomobilov ni veliko, tisti, ki pa so, so tam še iz 40 ih in 50 ih let prejšnjega stoletja. Ostali so kot zapuščina ZDA, leta 1959 pa je sledila velika revolucija Fidela Castra in njegovih »barbudosov« in lastniki so bili primorani zapustiti otok in svoje jeklene konjičke. Govorimo o tako imenovanih najbolj potratnih avtomobilih, ki so bili kadar koli narejeni. Ford, Chevrolet, Buick, Pontiac in ostali »težkokategorniki« s prostornino motorja med 5,5 in 6,2 litri so zaščitni znak predvsem glavnega mesta Havane. Obstajajo podatki, da naj bi jih bilo v tistih časih na cestah Kube videti okoli 150.000. Danes naj bi jih ostalo še okoli 60.000. Seveda so mnogi izmed njih že v napol razpadajočem stanju in se hranijo kot družinska dediščina nekje v garažah ali na dvoriščih. Zanimivost Kube je v prepoznavanju avtomobilov. Poznamo več barv registrskih tablic. Če opazite avtomobil z modro registrsko tablico, to pomeni, da je avto v državni lasti, če ima rumeno (teh ni veliko), je v privatni lasti, rdeče tablice pomenijo rent a car, zelene pa vojaško elito oziroma diplomacijo.

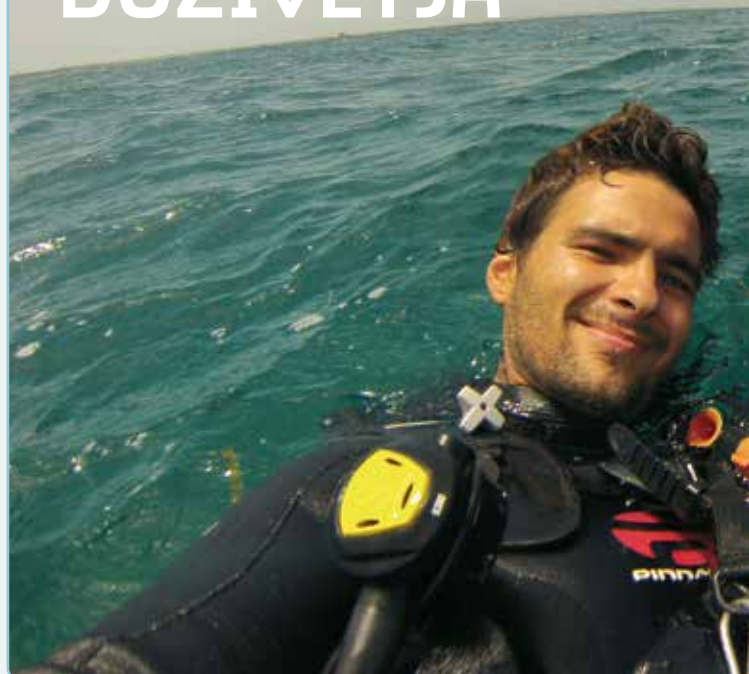
Avtoceste na Kubi ne pomenijo le tripasovnice za avtomobile. Na njih najdemo konjsko vprego, kolesarje, pešce, obračajoče se tovornjake ter ne nazadnje avtoštoparje. Posebnost prevoza je v tem, da se pod nadvozi avtocest zbirajo avtoštoparji, ki jih nadzira odgovorna oseba in organizira prevoz. To pa stori na način, da ustavi vsako prevozno sredstvo s prej omenjeno modro registrsko tablico in po zakonu si dolžan v vozilo sprejeti toliko oseb kot imaš prostora. Takšen način prevoza je tudi temelj ureditve, da Kubanci ne začenjajo delovnega dne ob točno določeni uri, npr. ob 7h ali 8h, temveč takrat, ko pač dobijo prevoz in pridejo na delo. Temu primerno se prilagajajo odpiralni časi muzejev in ostalih turističnih atrakcij.

Prispevek zaključujem s sloganom, ki ponazarja tipično kubansko življenje: »Todo es posible, nada es seguro« (Vse je mogoče, nič ni gotovo).

* Za naslov sem uporabil najbolj znano revolucionarno misel, ki jo je Ernesto 'Che' Guevara uporabil v poslovnem pismu Fidelu Castru, ko se je odrekel kubanskemu državljanstvu ter ministrskemu položaju in odšel novim revolucijam naproti. V prevodu pa pomeni »Vedno v nove zmage«.

KARIBSKA DOŽIVETJA

Alenka BARLIČ

► *Že drugo leto smo si za počitnice izbrali deželo, ki je začasni dom in delovno okolje sina Davida. Lansko leto je bila to Gran Canaria, letos pa Dominikanska republika. Naše počitnice so tako že drugič postale obisk in spoznavanje novega okolja in prijateljev, ki jih David spozna pri opravljanju svojega dela. Odločitev, da Davida obiščemo, sem seveda sprejela že takrat, ko je odšel. Kako odločitev realizirati, pa je bila dolgotrajna in zapletena zadeva, ki je zahtevala obilo časovnih in seveda denarnih kombinacij.*

Če si nekaj resnično želiš ter delaš v tej smeri, ni vrag, da se to ne bi uresničilo. Moje sanje so postale resničnost in po desetih mesecih sem zopet videla in objela svojega sina. Začela se je naša 14 dnevna avantura in že na samem začetku mi je bilo žal, da sem bolj malo gledala španske nadaljevanke. No, k sreči pa večina prebivalcev vsaj malo zna angleško, tako da smo se lažje znašli takrat, ko David ni bil z nami. Hotelski resorti v Punta Cani so zares lepo urejeni, hrana je odlična in sestavljena iz skoraj vseh vrst sezonskega sadja in zelenjave, katero sami gojijo. Prijazno in vedno nasmejana osebje te spremlja na vsakem koraku. Včasih imaš občutek, da so se rodili kot plesalci, saj si vseskozi prepevajo in se

Dominikanska republika – država, ki si s Haitijem na zahodu deli otok Hispaniola, na severu meji na Atlantik, na vzhodu in jugu pa na Karibsko morje. To je rajski predel Antilov s španskim navdihom, tropskimi ritmi in zanimivo zgodovino. Zelena, tropska vegetacija, bleščeče bele in zlatorumene plaže, kristalno čisto, turkizno morje, koralni grebeni, tihi zalivi, visoke gorske verige, globoke globeli. »To je najlepša dežela, kar jih je kdaj videlo človeško oko«, jo je opisal Krištof Kolumb, ko je leta 1492 odkril ta otok.

gibljejo v ritmih merengue in bachate (njihova nacionalna plesa). Prečudovita plaža z belo mivko, turkizno modro morje in palme so za nekaj dni postali tudi naš dom. A glej ga, vruga, že drugi dan so napovedali orkan z imenom Chantal, ki naj bi nas dosegel proti večeru. Hitro smo se odpravili na potep po okolišju in ne boste verjeli, jedli čevapčiče v srbski restavraciji. Ja, tudi to imajo, ma ja, saj pravijo, povsod po svetu jih srečaš ... Na našo srečo je orkan oslabil in se obrnil proti Haitiju, tako da smo lahko dopust do konca uživali v miru. Z Davidom in njegovo prijateljico smo si ogledali tudi življenje zunaj hotelskih naselij. Tu vidiš drugo plat življenja. Hiške oziroma barake so narejene iz vseh možnih materialov, ni TV, interneta, domačini, predvsem pa otroci, so ti v zameno za kakšen peso pripravljene prodati ali zamenjati marsikaj. Ampak ob njihovem zares skromnem življenju nisem imela občutka, da so ljudje nesrečni. Menim, da le živijo življenje,

kakršnega si mi niti ne predstavljamo več – življenje iz rok v usta – kar pridelajo, to jedo in pijejo. Zelo priljubljena pijača je rum in mamajuana, ki ima baje tudi zdravilne učinke. Če to drži, bom še preverila, sestavine zanjo sem si prinesla domov. Obiskali smo surfersko plažo Macao, a na žalost ni bilo pogojev, da bi po pini coladi preizkusili svoje ravnotežje. Obnovili pa smo svoje znanje potapljanja in ponovno spoznali, zakaj David s takim veseljem opravlja svoje delo. Prečudovit podvodni svet in svetovno znan otok Saona sta nekaj najlepšega, kar sem videla in doživela v svojem življenju in če mi bo dano, se v modro laguno ponovno vrnem. Ležim pod palmo, z možgani na off in s coco locom v roki, poslušam latino glasbo, veter mi kuštra lase, ... takrat se zavem, kako prehitro je minilo štirinajst nepozabnih dni, preživetih na res čudovitih – rajskih otokih. Slovo od Davida je bilo zelo težko, spomini na vse doživeto pa NEPRECENLJIVI.

KAOS

Ko predolgo gledaš v prepad,
prepad pogleda vate.
Težko je definirati tiste trenutke v
življenju.
Včasih gredo enostavno mimo,
a včasih jim ni konca.

Gnitje. Razpadanje.
Kako ljubim ta proces,
ki uničuje vse pred seboj in
za sabo ne pušča nikakršnih sledi,
ki bi spominjale na prej.
Le zakaj nekateri mislijo,
da morajo s svojim delom
in menda znanjem
pustiti za seboj nekaj,
po čemer se jih bodo tisti potem
spominjali
in se morda celo učili po tem.
Odvisno od usmerjenosti takratne
oblasti.
Hm ...
Kako samovšečno ...

Otrok se ne razvija iz abstraktne
želje,
da bi rad zrasel.
Zakaj potem?
Mar že od rojstva izpolnjujem želje
drugih?

In za njo,
tako lepo,
eno od tistih, ki kvarijo dan,
sem jaz egoist ...

Tistim, ki drugače uporabljajo pisano
besedo,
se godi krivica,
saj jih ona večina, ki tega ne ve
početi, obsoja,
da pretiravajo.

Mar je vse to res,
ali so vse to le lucidne sanje
onega z odpustnico iz tiste klinike
na nasipu? ...

RISANJE S SVETLOBO ...

Vesna STRGARŠEK

► *Videne podobe je človek skušal ohraniti in jih oživeti s sliko že od prazgodovine dalje. Dolgo časa zgolj kot umetnine, narejene s človeškimi rokami in slikarskim talentom, toda kljub temu so ves ta čas znanstveniki snovali ideje, ki so se dolgo zatem združile v nastanku prve fotografije.*

Zgodovina, ki nas nadalje vodi skozi različne zanimive dogodke in omenja številne pomembne ljudi, ki so vplivali na nastanek prve fotografije, nas pripelje do leta 1827 in »Pogleda z okna posestva La Gras«. To je prva trajna fotografija, ki je nastala s postopkom, ki se imenuje heliografija. Izumil jo je Joseph Niepce, leta 1765 rojeni francoski izumitelj. Beseda fotografija izvira iz grških besed photos in graphis, torej svetloba in pisanje oziroma lepše rečeno – pisanje s svetlobo. Izraz je prvič v veljavo stopil leta 1839 in se ohranil do danes.

Moja strast za amatersko fotografiranje se je začela že zelo zgodaj, ko sem še gulila šolske klopi. Že kot majhna deklica sem rada gledala fotografije in se čudila, kako lepe, izvirne so nekatere. Najbolj sem bila navdušena nad pisanim svetom živali in narave. Čudoviti posnetki so me ponesli kar tja, kjer je slika nastala. Z očetovim starim fotoaparatom, seveda še analognim, na film, sem vstopila v ta čudoviti svet in nastajali so posnetki mojega doma, ljudi, in seveda mojih najljubših akterjev muc in psov. In ker počasi ni več zadoščala nastavitve na »auto«, sem se bila primorana naučiti, kaj je pomembno, da nastane dobra fotografija. Naučila sem se, da je pomemben čas odprtja zaslonke, širina odprtja zaslonke, ISO in pa bliskavica. To mi je povzročalo kup preglavic, saj te srnica ravno ne počaka, da urediš nastavitve. S poplavo digitalnih aparatov pa so se mi odprla fotografska nebesa. Dokler takšna tehnologija ni bila ustvarjena, so bile fotografije narejene z izpostavljenostjo na svetlobo občutljivega fotografskega filma in razvite s pomočjo kemičnega postopka, med katerim se je pojavila slika, ki je bila trajna. Prednost digitalne fotografije je v tem, da lahko zajeto sliko prikažemo, urejamo, tiskamo, preoblikujemo in shranjujemo s pomočjo različnih digitalnih in računalniških pripomočkov brez kemičnih postopkov.

Z nakupom digitalnega aparata pa sva z možem vsak prosti trenutek porabila za fotografiranje. Za dober posnetek sva bila včasih ob petih zjutraj pokonci in čakala sončni vzhod ali pa čakala murenčka na travniku, da je prilezel na plano. Takšne majhne stvari lahko naredijo fotografijo veliko in lepo. Najini najbližji prijatelji pa so krivci, da sva se lotila tudi poročne foto-

grafije in ovekovečila njihove najlepše trenutke v albumu ali pa foto knjigi.

Najboljše pa se je družiti z enako mislečimi, izmenjavati mnenja in izkušnje, zato sva se vpisala v fotografsko društvo Goga, ki ima sedež v Zagorju. Društvo svojim članom, ki se ukvarjajo s fotografijo, bodisi amatersko bodisi profesionalno, ponuja možnost izobraževanja, prirejajo skupinske in samostojne razstave članov

ter organizirajo fotografske natečaje. Svoja dela imamo na ogled največkrat v Delavskem domu v Zagorju, slike razstave Industrijske podobe Zasavja pa so trenutno na ogled tudi v planinskem domu na Kumu. Zanimivi so izleti, ki jih organizirajo po celi Sloveniji, kjer druženje strnejo še z učenjem in pridobivanjem izkušenj fotografije. Društvo ima odprta vrata za vse, ki jih zanima fotografija, in vse, kar je povezano z njo.

RAZPIS LETOVANJA V ZIMSKEM ČASU

Komisija za oddih in letovanje razpisuje letovanje za zimsko sezono 2013/2014, ki traja od 1.11.2013 do 31.5.2014, v naslednjih kapacitetah:

BOHINJ

cena letovanja **35,00 eur/dan za celo hišo**

ČATEŽ

cena letovanja **40,00 eur/dan**

ROGLA

cena letovanja **22,00 eur/dan**

GOZD MARTULJEK

cena letovanja **28,00 eur/dan**

Cene počitniških kapacitet veljajo do vključno 31.5.2014.

TERME VIVAT MORAVSKE TOPLICE

cena polpenziona
cca. 36,00 - 41,00 eur/dan

(odvisno od termina namestitve)

ZDRAVILIŠČE RADENCI

cena polpenziona **39,00 eur/dan**

V Hotelu Radin / Hotel Izvir

ROK ZA PRIJAVE DO VKLJUČNO

16. 10. 2013

Najemne cene počitniških kapacitet so enake tudi za upokojene TET.

Prijave dobite in oddate pri PESKAR Romani, int. 299.

V ZIMSKO SEZONO SO VKLJUČENE:

- jesenske počitnice v trajanju od 25.10.2013 do 3.11.2013
- novoletne počitnice v trajanju od 25.12.2013 do 1.1.2014
- zimske počitnice v trajanju od 14.2.2014 do 23.2.2014
- majske počitnice v trajanju od 25.4.2014 do 5.5.2014

KAM V JESENSKIH MESECIH

- 1.10. Knapovski paintball (poligon ob športno rekreativnem centru Kisovec)
- 1.10. 2. zasavski tek in hoja za upanje v Zasavju (10.00 tek, 11.00 hoja, Europark Zagorje)
- 10. – 12.10. Speculum Artium (Delavski dom Trbovlje)
- 11.10. koncert tria Susak (Delavski dom Zagorje)
- 15.10. Udar po moško 2 (20.00, Delavski dom Trbovlje)
- 18.10. 4. slovenska pregledna razstava digitalnih fotografij 2013 (18.00, Delavski dom Zagorje)
- 18. – 20.10. Trboule bike show
- 16.11. Pesem upora (Delavski dom Trbovlje)
- 18.11. gledališka predstava "GOVORICE" v izvedbi SLG Celje (19.30, Delavski dom Hrastnik)
- 29.11. otvoritev razstave Foto sekcije KUD Svoboda Dol (Galerija Delavski dom Hrastnik)
- 6.12. Veseli glasbeni večer, MOPZ Svoboda in Tamburaši (18.00, Delavski dom Hrastnik)
- 31.12. prodaja turističnih spominkov Zasavja (spletna trgovina s spominki Zasavja)

Fotografije z razstave Lojzeta Veberiča

Fotografije z razstave Skladba za harmoniko

KADROVSKE NOVICE

mag. Sabina DOLENC

V Termoelektrarni Trbovlje d.o.o. je bilo na dan 17.09.2013 zaposlenih 184 delavcev. V podjetju je zaposlenih 38 žensk in 146 moških. Povprečna starost zaposlenih je 46 let.

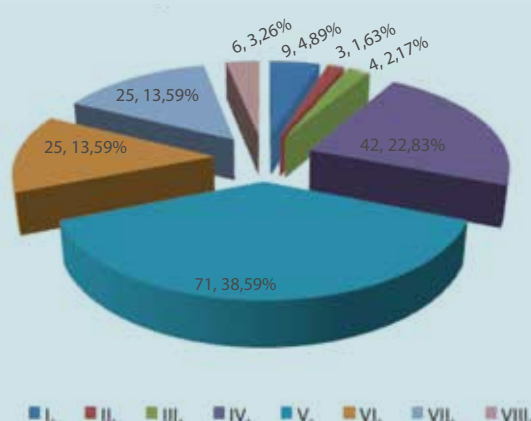
Odhodi:

julij: Sandi Kolenc (SE)

avgust: Stanislav Podbregar (SOK)

september: Miha Štendler (SE)

IZOBRAZBENA STRUKTURA ZAPOSLENIH

NAGRADNA KRIŽANKA 52

						RUSKI SKLADATELJ IN PIANIST, MOJSTER SIMFONIJE IZ PREJŠNJEGA STOLETJA (DMITRIJ)	OZKA LABORATORIJSKA STEKLENICA	AMERIŠKI IGRALEC BEATTY	REKREACIJSKA DEJAVNOST ZA KREPITEV TELESA	NIZKA GOZDNA ZELIKA ZLATIČEVKA	TOLAŽBA	MORSKA RIBA ROMBOIDNE OBLIKE	
						KRAJ VZHODNO OD CELJA	7						
						ODRSKO DELO Z DIALOGI, PETJEM IN PLESOM							
						ZELO JEZEN, SRDIT ČLOVEK				4			
						TIN UJEVIČ			ZANEMARJENA ŽIVAL KLIC K OROŽJU				
AMERIŠKA IGRALKA GARDNER				NATRIJ TOMAŽ LORENZ		RISBA: TET							
NEMŠKI MATEMATIK IN ASTRONOM IZ 18.-19. STOLETJA (CARL FRIEDRICH)	ZVEZDNI SESTAV	NEPRIZNAVANJE OBLASTI, ZAKONOV IN AVTORITET	NAJVIŠJI VRH ISTRE	NEKD. JUGOSLOVANSKI KOŠARKARSKI AS (PETAR)	PLOD, SADEŽ	STAROEVOPSKA SKUPINA LJUDSTEV AMERIŠKI IGRALEC COSTNER					ZASTOPSTVO, POSREDNIŠTVO	PREPROST PLUG	
						ŠPORTNIK NA KOTALKAH RAVNILO, ČRTALO				8			
SL. GLED. IGRALKA (BORŠTIKOV PRISTAN L. 1975)		6							HUNOM SORODNO LJUDSTVO, AVARI	GALIJ GRM Z ZELO TRDIM LESOM			
KORALNI OTOKI OB JUGOZAHODNI OBALI INDIJE							KALUP; TUDI VZOREC ANTIČNA LJUBLJANA					11	
OTOČJE OB ZAHODNI OBALI IRSKE					NEPOMEMBNEŽ POKRAJINA V BELGIJI			3		MESTO NA ČESKEM VARNOSTNO RAZSTRELIVO			
KATE HUDSON			TITANOVA RUDNINA, TITANIT VRVOHODEC				MESEC ZACETKA POMLADI PLINI PRI ZGOREVANJU					MAJHEN PODZEMNI SESALEC S CRNIM KOZUHO	
ANTIČNA PREROKIJA						SLOVENSKI KNJIZEVNIK SMOLE OVČJE MESO		2					
KNJIŽNA JUNAKINJA IVA ZORMANA				OSEBEK BREZ PIGMENTA 1						JURE ROBEZNIK KRAJŠE PRIPovedno LITERARNO DELO			
GOZDNI KOPITAR Z VELIKIM ROGOVJEM PRI SAMCIH					ZDRAVILNA TRAVNIŠKA ZEL BRIT. OTOK V IRSKEM MORJU					POSEBEN NEODL. IZID PRI SAHU SL. SLIKARSKA PLESTENJAK		1	
SPREMINJIVALNI PREDLOG V PARLAMENTU							VOGAL SLOVENSKI TENORIST DARIAN PROSTOR V STANOVANJU IPD.					SLOVENSKI KOŠARKAR LAKOVIČ	VNEMA, ZANOS
SESTAVIL: DAK	NEKDANJI SLOVENSKI ROKOMETAS (IZTOK)	NARAVO-SLOVNE VEDE ODMEV, JEK											
ZVESTA DOMAČA ŽIVAL				ANGLEŠKI ARHITEKT JONES LOJZE SLAK						MADRIDSKI ŠPORTNI KLUB RAFAEL NADAL			
ZUNANJI DEL SLUŠNEGA ORGANA						AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA (GL. MESTO: LINCOLN)						10	
OPILOV MODEL AVTOMOBILA				9		AMERIŠKI IGRALEC ALDA						5	
									STAROKITAJSKA OSNOVNA UTEZNA MERA (OK. 60 kg)				

MOJA SLOVENIJA

V prejšnji številki Utrinkov smo vas spraševali po imenu hribovske vasice na fotografijah, ki jih je z nami delil Bogdan Biderman. Če ste na kupon napisali Razbor pod Lisco, smo to upoštevali kot pravičen odgovor.

Srečna izžrebanka je Tadeja ZAPUŠEK.

»V objemu posavskih vrhov Velikega Kozja, Lovrenca, Kamrce in lepotic Lisce se na grebenu nad slokim ovinkom reke Save sonči Razbor. Hribovska vasica, ki leži na 485 metrih nadmorske višine ob boku 948 metrov gorate Lisce, je zaradi mogočne cerkve sv. Janeza Krstnika, okoli nje stiskajoče se gruče hiš in lege konec dolgega grebena razgledna daleč naokoli. Razbor je kot otok sredi meglenega morja, kraj vetra, snežnih zametov, razgleda, jutranje zarje, sončnega zahoda, cvetoče ajde in žužnanja čebel. Dve desetini domačij se združuje v vas, v kateri je doma okoli 50 Razborčanov. Število prebivalcev se spreminja s številom deklet, ki so doma v Šoli življenja, edini ženski komuni Skupnosti Srečanje don Pierina v Sloveniji, ki domuje tukaj od leta 2000. Zaradi komune, našega nekdanjega župnika patra dr. Karla Gržana, Razborskih večerov, Razborskega pasijona, bogatega kulturnega in družabnega življenja, aktivnega dela različnih domačih društev, zlasti pa zaradi prijaznih, dobrih, pridnih in med seboj povezanih krajanov je Razbor široko poznan.« (<http://www.razbor.si>)

”Priti sem gor na Razbor, v njegovo hribovsko zračnost, v njegove zelene gozdne razglede, je vedno olajšanje za srce in oči. S svojo gručico hiš stoji na grebenu gorskega hrbta Lisce. Če pa se povzpneš na skoraj tisoč metrov visoko Lisco, lahko ob lepem vremenu objameš z očmi pol Slovenije, tja do Triglava.”

Alojz Rebula

Nagrajenci prejšnje križanke:

Prejeli smo 61 pravilno izpolnjenih kuponov nagradne križanke št. 51.

Geslo nagradne križanke št. 51: ČAS DOLGIH POČITNIC

Nagrade prejmejo:

1. nagrada: Vikend paket v Čatežu (2 nočitvi):
DERMASTJA Breda
2. nagrada: 30,00€: LEBAR Erika
3. nagrada: 20,00€: ALAUF Anton

Razpisane nagrade za nagradno križanko št. 52:

1. nagrada: Vikend paket v Čatežu (2 nočitvi)
2. nagrada: 30,00€
3. nagrada: 20,00€

Sodelovanje v nagradnem žrebanju:

Pravico do žrebanja imajo samo prejemniki GLASILA. Pri žrebanju se bo upošteval samo en izvod rešene križanke na posameznika. Rešitve oddajte v nabiralnik GLASILA do vključno petka, 25.10.2013.

IME IN PRIIMEK

NASLOV

POŠTA IN KRAJ

ISKANO GESLO

1	2	1	2	3	4	5	6	4	7	8	4	9	5	10	11	9

**Vselej je modro gledati naprej, a kaj,
ko je težko gledati dlje, kot ti nese pogled.**

Winston Churchill

